

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre frt 10.—

Félévre > 5.—

Negyedévre > 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VII. ker., Erzsébet-körút 6. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatnak vissza.

— Budapest, márczius hó 15. —

Krónika.

A maskara.

— márczius 13.

Ezt a cikkelyt csak azért írom, hogy szózatot intézhessenek nemzetemhez: »Magyar, ne higyj a fiúmei *Voce del Popolo* című újságnak!«

Ezzel aztán le is tehetném a pennát, mert ama kised szózatban immár kiontottam lelkemnek egész e heti kincsét; de ime mégis három ujjam közt marad a Carl Kuhn & C. kis barna vesszeje: hirül kell adnom, hogy lelkem világában rengeteg nagy forradalom történt. Tegnap óta értem Asbóth Jánost és tudom, mi a népszerűlenség kéje.

Abbáziában egész közönséges angol téli kabát alatt dideregve olvastam a *Voce del Popolo* hírért, mely szerint Budapesten már beütött a millennium magyar divatja. Nem röstellem az igazmondást: egy kicsit megremegett rajtam az egész közönséges angol téli kabát. Teringette, hogyan kerülök én majd becsülettel haza, a keleti pályaudvartól a Ferencz-körutra? Ha este érkeznek a gyorsvonat, még hagyján; ki tudnék valahogyan osonni a kocsiig, mert sötétben magyar a német is. De fényes nappal! 1 óra 45 perczkor! Ez a világítás a hazaárulásnak nem kedvez.

A kupéban egész éjszaka abczuggal volt tele a fejem. Valahányszor föltekintettem a polczhálorára: köcsögkalapom összehúzódott, mint a harmonika; holnapi antrájbolásának főpróbáját tartotta. Pantalonom önérzetes posztójában hideglelős didergés futkározott: milyen lesz holnap délben a csufondáros hahota! Tigrisbőr rajzolatú takaróm furfangosan nyujtogatta a négy csücskét: hátha kaczagánynya tudna változni holnap reggelig; kalucsnim abszolút becstelenségének tudatában sötét megadással húzódott meg az ülés alatt; stréber *en-tout-casm* szélhámosásra csábított: »Hátha valamelyik állomáson fokost vennél, nagyságos uram, és a nyelemre huznád a vasát?«

Megvallom, gyáva voltam egy perczig. Kiesztergáltam magamban egy rövid, de csinos beszédecskét, amelyet majd a demonstráció pillanatában egy ládára felugorva fogok elordítani: »Uraim! Testvéreim! Egyetemi polgárok! Van szerencsém magamat bemutatni. Én az önök francia testvére, M. Chaihonnay, a tarasconi *Le petit Tartarin républicain* világlap igazgatója vagyok. E momentumban még rut szibarita váz, de fél óra mulva Tiller Mór honfi-

ihlete csodájának révén már Loser János, a nemzeti hős, minden keserőség nélkül, aki lelkesen kiáltja önkkel, *abtzougue, abtzugue* és még egyszer *abtzugue!*«

De hitványságom muló volt. Csakhamar végig bizsergett rajtam egy addig ismeretlen édes érzés: a népszerűlenség kéje. Hah, mily szilaj gyönyörűség leszen vesszőt futni a közvélemény sorai közt, egyedül, társ nélkül, elhagyatva! Mely zordon öröm, mikor fejemen végsőt recscsen a hazafőköl alatt szétmálló czilinder! Mely üstökös csillaghoz méltó, főséges, magányos tragédia, mikor nadrágomra egy nemzet átka száll. Sir John, én értem önt! Végelasbóthosodásomban a táskába nyultam, a *Star safety razor* után, hogy leborotváljam a bajuszomat. Mert ha már szembeszállok az egész világgal, legyen ábrázatom teljes és magasztos az ő bátorságában. Csak hogy nem volt kéznél meleg víz, szappant habarni. Ezért a rendes ábrázatommal rohantam ki Budapesten a kupéból a gyalázatba.

És elálmélkodtam, tapasztalván, hogy az ország szívének pályaházában egyelőre még mindenki hozzám hasonló hazaáruló. Sőt nem is láttam magyarruhás embert se tegnap, se ma, mert nem volt szerencsém találkozni Madarász Józseffel. És hogy mikor fogok látni, nem tudom. Azt hiszem, úgy leszen az, hogy egy kevéssé és fogok látni, aztán egy kevéssé és már nem fogok látni. Vagyis az egyetemi polgárok egynehány év előtt divott bolondos süvegeinek a sorsára jut ez az egész portéka. Eleinte nekibolondulnak némely jámbor lelkek, de mikor a kis normalista gyerekekre is átragad a bohóság, elpudeálják magukat és sutba kerül az egész maskara.

Maskara. Ez az igazi neve. Maskara volt 1859-től 1867-ig is. És ezt igen becsületes szándékkal mordom kegyeteknek, fiatal barátaim. Én már éltem abban a világban. Legelső, édes házacskámat, a bölcsőmet is kimotozták a Prottmann policzájai: nincs-e az én kis testem alá rejtve valami emigráns levél, valami tilos irat. Legelső, legrégebb emlékem az, hogy az édesapámat elhurczolták az idegen poroszlók, mikor én beteg voltam; és az édesapám akkor azt a ruhát viselte, amelyet én most maskarának nevezek. Ezt a maskarát láttam egész gyermekségemben; ez a maskara volt az én öltözetem is. Nagy és az egyetlen lehetséges demonstráció volt ez a maskara; mély jelentőségű, nem mondok nagyot: világra szóló dolog, — de azért csak maskara.

Hogy miért maskara? Hallgassák meg nyugodtan.

Az európai embernek ma megvan a maga uniformisa, ez a ruha, amelyet mindnyájan hordunk. Lehet csuf, lehet festőtietlen, aminthogy az is, de becsülendő nagy demokratságában. A milliomos főur öltözete ugyanaz, ami a földhöz ragadt mesteremberé. Az egyik gunya persze drága és párizsi atelierből kerül ki; a másikat a zsbárus gyékényén vették. Minőségében elárulja a gazdagot és a szegényt; de formája nem szól semmi kaszt-ról. Ma már csak kevés ruha beszél így: »Ez pap, ez katona, ez paraszt.« Hajdan másképp volt. Minden osztálynak és foglalkozásnak meg volt a maga kosztümje, egész Európában, de kiváltképpen nálunk magyaroknál. Más és más ruhát viselt a mágnás, a bíró, a professzor, az íródeák, a csizmadia, a molnár, a kovács meg a többi mesterember. Az én gyermekkoromban még látni lehetett az ilyen régi kosztümök maradványait. A miskolczi csizmadia százgalléru köpönyegben járt, a molnár nefelejsekék posztóban; a mezőkeresztesi szücsökön úgy megismerszett a mesterségük, mint a kapuczinus baráton; a nyalka kovácslegényt pedig bucsukor fennen híresztelte barna zekéje, meggy szín nadrága — csipkés keszkenő az ellenzőbe dugva. Ez nem volt maskara; és nem az ma sem, ami ruha még foglalkozásra vall.

Mikor a Kazinczy-ünnep előtt a Komló írókompániája elkezdett a magyaros öltözködéssel tüntetni, az európai uniformis mintájára keletkezett egy általános, demokrata magyar ruha — *contradictio in adjecto*. Csínálták pedig régi viseletünk studiuma nélkül, izléstelenül, meghamisítva a nemzeti vonást mindenben. Ki látta valaha, hogy magyar ember feketében jár, ha nem gyászol? Ki látott a lábán fekete csizmát? Haj, az ötvenkilenczediki demonstrálóknak már benne lakozott a modern nyugati, akinek a szemét sérti minden tarkaság, aki szeret bele-tünni a sokaságba, ahol nem veszik észre, aki olyan, mint a cserebogár: a *mimicri* törvénye szerint tompa színeket keres. A magyar uniformis ezen a réven épp azt vesztette el, ami a lelke volt. Hát az a rettentőség — én még láttam — mikor csikos, pettyes és kockás angol szövetekből, nyaranta pedig nankingból és vitorlavászonból szabtak magyar ruhát! De miből is szabtak volna? Hol gyártották a hatvanas években a mi régi sajátos kelméinket? Így történt, hogy a férfiak ruházódása voltaképpen ügyetlen átöltözködés volt, szóval maskara. A nőknek inkább módjában lehetett volna szépanyáink gyönyörű divatját követni; a selymek színesek, csipke van elég. Csakhogy nem akadt egyetlen egy kosztümtudománnyal bibelődő ember széles e hazában, hölgyeink az Eugénia császárné vívmányaival keresték Lórántfi Zsuzsánna hagyományait, tyukborító krinolinokat hordtak és párizsias volt a gyöngyös pruszlikjok.

A nép, a maga ruhájában oly tiszta izlésű és művészi érzékű nép, mondhatom, nehezen szokta meg ezt a maskarát. Az én szegény nagynéném Zrinyi Ilona mentjén (amelyet nem viselt soha semmi Zrinyi Ilona) az egész falu nevetett s mikor lejött hozzánk Lisznyay Kálmán, tudja isten miféle fekete garabonciás deáknak öltözködve, Nagy-Mihály embere, asszonya, gyereke a kapu elé futott

a csodájára. Évekbe tellett, míg a nép belenyugodott a furcsa módiba. De nem kölcsönzött belőle egy pitykét sem. A mai divat, sajnos, hat a mi parasztságunk ruházódására; sok vidéken már szinte kiforgatta ősi szépségéből. A hatvanas évek felemás, rut, képtelen maskarája azonban nem fogott rajta.

Vajjon mit fognak cselekedni, akik az idén magyar ruhát öltenek? Ama szomorú, nevetséges szurrogátumhoz, az *ungarischer durchschnittsmensch* uniformisához folyamodnak? Vagy előveszik a régi kosztümképeket és a XVI. század színeit, formáit hurczolják a villámos vasut kapaszkodó szíjján lógva? Ugyan ne bolondozzunk, tekintetes haza. A hatvanas évekbeli rut és ostoba gunya, mely már csak a képviselő urak fekete diszruháiban él, nemzeti viseletünk megczáfolása. Az igazi, a stílusos, az ember szerint más-más régi magyar öltözet pedig anakronizmusos lehetetlenség ebben a nyugati nagyvárosban. Aki ma az Andrassy-uton a pécsi *studium generalét* végző deák ruhájában jelenik meg: a színpadról elszabadult színész hatását kelti. Az emberek mosolyognak és összecsődülnek, amerre jár. Mert a farsang már elmúlt; de Budapesten szabad ég alatt még akkor sincs Karnevál.

Ha már ránk jött a nemzeti ruhára való vágyakozás, használjuk föl ezt a buzgóságot egy régi hiba orvoslására: vigyük a magyar öltözet ősi szépségét, komolyságát az igazságszolgáltatás termeibe. Viseljenek a bírák és közvádlók palástot, mint egykoron Werbőczy; az ügyvédök pedig tógát. Ami az utcán izetlen komédia, ott méltóságos pompa. Valamint hogy ma még szomorú nevetség, mikor pepitanadrágos urak vitatkoznak főbenjáró perekben és smokingjok hatásos lebbenésével kísérik a halálos ítélet kihirdetését. Itt és ilyenkor a jó izlés, a tisztesség tudás követeli a hétköznapiól elütő, diszes és imponáló öltözetet; a törvény házában a hivatalos személyeken közönséges ruha a maskara.

Jaákh.

Sok asszony urának hitese szeretője csak.

K.

*

Uránál nagyobb úr a szolgálta, ha érzi, hogy szolgálataiban nélkülözhetetlen.

*

A költő olyan, mint a must: mielőtt kiforr, zavaros, azután pedig vagy bor, vagy eczet.

*

Az előítélet a civilizáció babonája.

*

Egy elveszett élet sokkal kevesebb az életnél.

*

Vándor Soma.

A szerző rendesen tudja, hogy mit akar írni, de csak ritkán azt, hogy mit írt.

*

Pailleron.

A földnek szive...

*A földnek szive megdobbant s enyim
Is újra szól... Igaz, hogy régi dal,
De ékesítve szebb reményeim
Uj hajnalt hirdető sugárival.
Minden virágtul, minden pompájátul
Megfosztom újra szivem tavaszát,
S a szép jövőndök édes zálogául
— Dalomba kötve — nyujtom neki át.*

*Vakság... de nem kívánok látni, nem.
Hisz' ez a vakság csupa fény, öröm.
Gyönyörtől reszket minden idegem,
S eltörpül minden régi gyönyöröm.
Alig hogy szárnyam' újlag kibontám,
Egy légió tavasz bűbája ront rám,
És megköt újra, mint még sohasem,
Az újjáébredt első szerelem.*

*Vigyázz, Madonnám! Érzem a tavaszt
S szerelmi lázban ég minden tagom.
Szinlelt közöny már vissza nem riaszt
És gúnyos büszkeséged' kaczagom.
Te is csak lány vagy, édes, Éva lánya...
S a lánczokat már nem téphetni szét...
S a szenvedélyek fojtott óceánja
Már-már mutatja vészes erejét...*

Martos Ferencz.

Lapunk barátnője.

Írta: KÓBOR TAMÁS.

Mikor első este a szerkesztőségben voltam, nagy robajjal egy kisasszony nyitott be. Mérsékeltén szép arczán a munkavezetők ingerült szigorúsága, a járásában otthonos hanyagság s a beszédjében cigány válogatatlanság.

Feltűnt, hogy hangos köszönésére csak jó magam reagáltam, a ki szerényen fölkeltem s meghajtottam magamat. Még jobban tűnt föl, hogy a kisasszony észre sem látzott venni a goromba fogadtatást, hanem úgy járt-kelt az asztalok között, mindenik felé egy-egy durczás megjegyzést röpitve, melyekre választ nem kapott.

— Hát maga kicsoda? — szólta reám egy rendőr keménységével.

Szerényen, szinte pirulva mutattam be magamat.

— Maga az? szólta fitymálva, már hallottam magáról. Hát csak viselje jól magát s ami fő, legyen udvarias. Mert ezekre az urakra hasonlítani nem lesz ajánlólevél az én barátságomhoz.

Ezzel a kezét nyujtotta, melyet én tétovázva fogtam meg s bambán néztem az éjjeli szerkesztőre, a ki egykedvűen végezte a dolgát.

— En Szigligeti Aranka vagyok, hallott már felőlem?

Töredelmesen vallottam be, hogy nem hallottam még felőle.

— Látszik, hogy a provinciából jött ide. Hát látott már eleven színésznőt? Ha nem, akkor nézzen meg jól.

Írónót látott már? Csak nézzen rám. S ha bele talál kon-tárkodni a tárczarovatba, úgy tegye, hogy én kérlelhetetlen kritikusa leszek. Értette?

Ezzel büszkén hátat fordított s az éjjeli szerkesztőhöz lépett.

— Itt van már Vámosy?

Ez ugyanis a felelős szerkesztő.

Nem kapott feleletet.

Szigligeti Aranka egy darabig állt az asztala mellett s unalmában a napernyőjével bökte a padlót.

— Itt van már Vámosy? kérdezte aztán még egyszer.

Ugyanaz az eredmény.

— Ugyan ne legyen már olyan kiállhatatlan, szólta aztán indulatosan. Mondja meg, hogy itt van-e Vámosy, vagy sem, mert beszélni akarok vele!

Az éjjeli szerkesztő ekkor rávetette jókedvű szemét, s kaján mosolygással nézett az arczába. Ez az arcz akkor már kipirult s az orrczimpái haragosan remegtek.

— Kapok már feleletet?

Felelet helyett az éjjeli szerkesztő az egyik kezével állához nyult, a másikkal a derekát akarta átfogni. Szigligeti Aranka kisasszony rácsapott a kezére s egy kanyarulattal kiszabadult a karjából.

— Goromba, szólta megvetően s a másik asztalhoz fordult, a hol a főriporter ült.

— Itt van Vámosy?

A főriporter letette a tollat, derült arczczal kelt fel s tárt karokkal ment a leánynak. Ez a napernyőjével védekezett.

— Menjen innen, mert úgy vágok végig a fején, hogy belesántul.

Ekkor már vágy hat munkatárs fogta körül. Aranka kisasszony oroszlán módjára védekezett, vitézül forgatta a napernyőjét, sőt a fogával is támadt egy-egy kézre, mely hozzá nyult. A túlerővel szemben azonban gyöngye volt, a kollegák fogva tartották s hatalmas csókokat czuppantottak az arczára. Ekkor megjelent az ajtóban Vámosy, a kit írásai után nagy moralistának ismertem s Aranka kisasszony egy utolsó erőfeszítéssel kiszabadította magát.

— Szemtelenek, gyávák! kiáltotta rekedten, tisztességes leány nem is teheti a lábát ebbe a rablóbarlangba. Nem is jövök ide többé.

— Ne tegye, ne tegye, könyörögtek neki az ujságírók, aranyos Aranka, mit csináljunk mi maga nélkül, hiszen holnap ugyis megint itt lesz!

Még haragosan villámlott a szeme, de nyomban hangosan felkaczagott.

— Ah, hiszen itt van, szólta aztán azon a fitymáló hangon, melyen engem megszólított. Hoztam maguknak valamit, szerkesztő ur.

— Igen? szólta a szerkesztő, mint a kit kellemesen lepnek meg. Tegye csak a papirkosárba, kisasszony.

A kisasszony lábával toppantott, haragosan hátat fordított a szerkesztőnek s az ajtónak indult.

— Maguk neveletlen parasztok mind, szólta vonagló ajakkal. Ekkor a tekintete reám esett, aki szerényen ültem a helyemen. Odalépett hozzám.

— Magát még nem rontották meg, szólta csöndesen, magával lehet talán még okosan beszélni. Vegye át ezt a tárczát és olvassa el, aztán mondja meg a szerkesztőjének, hogy gyalázatosság engem olvasatlanul visszautasítani.

Az éjjeli szerkesztő felém szólta:

— Csókolja meg ő nagyságát, de ne nyuljon az írásához! Álompor van behintve, a mitől megkapja a nónát.

Nagyon szerény ember vagyok, de hát elvem az, hogy akármilyen társaságban alkalmazkodom a többiek viselkedéséhez. Átvettem a kisasszony kéziratát s egyben megragadtam a kezét s magamhoz vontam.

— Sértés volna ön iránt, ha a szerkesztő ur felhívását nem követném, — szóltam. De mint az angolna, kisiklott ujjaim közül s az ajtóból nevetve mutatott számárfületeket.

— Maga is csak akkor jut csókhöz, ha tálczán prezentálják.

Azt hittem, most már távozik, de ismét oda állt a segédszerkesztő asztalához.

— Az istenért, próbálja meg, legyen egyszer okos.

— Lehetetlenség.

— Milyen jegy szabad?

— Az állatkerti.

— Szentelen, ki megy a népszínházba?

— Én.

— Hát a nemzetibe?

— En.

— Nem akarja nekem adni?

— Nem.

A munka tovább folyt, a kisasszony jó fél órán át állt egy helyben, senki sem hederített rá. Ez alatt teljesen megváltozott. Alázatos, könyörgő hangon kezdett kunnorálni.

— Édes szerkesztő ur, adjon valami színházjegyet!

— Nem lehet, lelkem, nem lehet.

Ekkor szó nélkül megfordult, s mintha köny csillogott volna a szemében. Köszönés nélkül távozott.

— Ez se fogja többé ide betenni a lábát, szóltam mély meggyőződéssel.

— Téved, barátom, szólt a riporter, holnap ismét itt lesz s előlről kezdődik a komédia.

— Kicsoda voltaképpen az a hölgy?

— Voltaképpen senki. Lapunk barátnője. Egyike azoknak a sajtóságos, félszeg alakoknak, a kik szerkesztőségben kóvályogni szoktak. Egyszerre csak itt volt, mintha a föld alól bukkant volna ki s azóta itt ragadt. Addig-addig járt ide, míg maga is írónak tartotta magát, s kéziratokat gyártott. Különben pedig színésznő, de soha iskolába nem járt és soha színpadon nem volt. De azért azt hiszi, hogy színésznő.

— Természetesen szegény leány?

— Mint a templom egere.

Éjfél után hazamentem. Az Andrassy-uton két fiatal urat láttam egy hölgygyel. Megismertem, Szigligeti Aranka kisasszony volt. Félttem, hogy észrevesz s még jókor befordultam a sarkon. Éppen csak annyit hallottam:

— Mi művésznők...

Most már értettem, miért bánnak vele úgy a szerkesztőségben, de nem értettem, hogy ha éjszaka fiatal emberekkel csatangol, miért viselkedik ő úgy a szerkesztőségben, sikerrel védekezve a tolakodás ellen.

De nőttön-nőtt a bámulatom, midőn másnap a nemzeti színház udvarára mentem, hogy megismerkedjem egyik-másik nagysággal s ott is Szigligeti Aranka kisasszonyt találtam, hanczurozva a színészekkel. Protektori leereszkedéssel viszonzotta köszönésemet s mutatott be az uraknak, megjegyezve, hogy vidéki ujoncz vagyok, de elég életrevaló. Majd gondja lesz reám. Majd hozzátette:

— Apropos, mondja meg Vámosynak, hogy sajnálom, absolute lehetetlen, hogy azt a cikket holnapra megírjam. Várjon a jövő hétig, akkor talán, ha kedvem lesz, megírom neki.

A színészek sem vették komolyabban, mint az ujságírók.

— Maguk mind nem tudnak semmit, czáfolta le őket. Különösen a tisztelt művésznők nem tudnak semmit.

Szerencséjük, hogy nem érek rá, a direktor egyre unszol, hogy lépjek fel, a népszínház is egyre zaklat, de hát nem ment el az eszem, hogy beálljak a menaszériába.

Ez a kisasszony, mintha megtriplázódott volna. Ott hagytam őt a színház udvarán s midőn a Kossuth-utcán át a vácz-utczára értem, szembe jött velem a Kristóf-tér felől, egy elegáns fiatal ur társaságában. Alig fogadta a köszönésemet. Délután kimentem a lóversenyre s a kétforintos hely korlátjáról ő integetett felém, hogy cseréljük ki a jegyünket. A lovakat is fitymálta s a jockeykre a próbaufuttatás után azt mondta, hogy: »pfuj!«

Este nem jött a redakcióba, de másnap már megint ott volt s szakasztott ugyanazok a jelenetek játszódtak le, mint első alkalommal. Azzal a különbséggel, hogy a segédszerkesztő elé állva, egy színházjegyet lobogtatott a kezében.

— Azt hiszi, hogy szorulok a maguk rongyos jegyére? Csak el kell küldenem a névjegyemet a direktornak s akár páholyt is kapok.

Emem ekkor már nem méltatott figyelemre. Az első szava ugyanis az volt:

— Nos, elolvasta a tárczámot?

A mire én udvariasan meghajtvam magamat, szó nélkül átadtam a paksamétáját.

— Nos, mit szól hozzá?

— Azt, hogy nagyságod a legkiválóbb író, a ki valaha a papirkosár számára dolgozott.

— Ne higye, szólt a szerkesztő, bele se nézett s vaktában húzta le.

Megvetően biggyesztette fel ajkát s elkapta az irását:

— Ez elé az ur elé kár gyöngyöket vetni.

S ezzel kiestem a kegyéből.

Az idő mult és Szigligeti Aranka kisasszony látogatásai határozottan terhemre voltak már nekem is. A kisasszony mind gorombább lett s a szerkesztőség már szinte brutális. Kezdtünk komolyan tanácskozni, miképen szabaduljunk tőle végképp. Arra azonban már nem vitt rá a lélek, hogy egyenesen kiutasítsuk. Minden kellemetlenkedése mellett is meghecsültük, hogy a teljesen szabad életmódja mellett megőrzi tisztességét. Az igaz, hogy ebben nagy segítségére volt a szépsége, melylyel a sors egy kicsit mostohán bánt. Nagy, kiálló fekete szeme volt, az arca pedig beesett. Az orra szép formájú, viszont a szája éktelenül nagy, duzzadt ajkakkal. Kicsi termetű is volt és orfeumszerű extravaganciával öltözködött. Ellenben mozdulatai határozottan kedvesek voltak, szépen tudott járni s ha a rázáródó karok közül kisiklott, határozottan bájos volt.

Mikor már szinte türhetetlenné vált a látogatása s a szerkesztő egy országot ígért a szabadulásért, nagyot gondoltam s mint legfiatalabb tagja a redakciónak azzal akartam érdemeiket szerezni magamnak, hogy megszabadítom Aranka kisasszonytól.

Egy este, mikor nagy sokára távozott, felajánlottam kiséretemet. Végig mért tetőtől talpig, aztán egyet vonogatott a vállával:

— Bánom is én!

Nem vesztettem el reményemet, tervemet arra a kipróbált teóriára építettem, hogy az emberrel legkönnyebben úgy lehet boldogulni, ha nem azon a nyelven szólnak hozzá, melyen rendesen beszélni szokott. Elhatároztam, hogy komoly és barátságos leszek.

— Kedves nagysám, szóltam, itt nem vagyunk a redakcióban, ahol a léhaság és durvaság tanyáz, itt ön is levetheti álarcát. Tudom nagyon jól, hogy ön sincs elragadtatva az idioma által, mely oda bent járja.

Rám nézett, kételkedve, gyanakodva s éreztem, hogy nyert ügyem van.

— Hogy érti azt?

— Ugy értem, hogy régóta kiismertem magát. Maga nem az, akinek adja magát, maga csak színleg túri a kollegák brutalitását, a lelkében pedig fellázad e durvaság ellen s szívesen, nagyon szívesen beszélne komolyan, ha volna, aki meghallgassa.

Valóban, mintha elevenére találtam volna. Elkomorlyodott s a szeme könnyesen csillogott.

— Nagyon rosszul bánnak velem, szólt mélyen sóhajtván s én egyszerre csak megdöbbsentem, mert úgy láttam, hogy az a komolyság, melyet csak szuggerálni akartam neki, valóban megvan benne. Elannyira, hogy tervemnek ellenére vigasztalni kezdtem.

— Hiszen azért ne higgye, hogy a redakció mindenik tagja meg nem becsülné, ők is csak tréfálnak, bár szent igaz, hogy ez a tréfa önnel szemben nincs helyén.

— Nagyon rosszul bánnak velem, szólt ismét, mintha nem is hallotta volna szavaimat, megkeserítik az életemet, de büszke vagyok s nem mutatom. Hanem önnek megmondom, azzal a kikötéssel, hogy nem szól nekik róla, hogy valahányszor a redakcióból távozom, egyenesen a Dunának szeretnék menni s hogy minden éjszaka tele sirom a párnáimat. Hát mért bánnak velem így, mikor annyira szeretem őket!

A szívem megesett rajta. Most már nem azért, hogy a redakciót megszabadítsam tőle, de igaz részvétellel kérdeztem:

— De minek teszi ki magát ezeknek a sértéseknek? Mért áll velök szóba, minek megy egyáltalán közójök?

— Minek? szólt mély keserőséggel, hát azért, mert művelt vagyok, mert nem vagyok tuczat-lány s az apám suszter. Mert csak suszterekkel érintkezhetném, durva, tudatlan emberekkel, holott nekem szükségem van magasabbrendű társaságra. Engem a szüleim nem vihetnek szalonokba, magamnak kellett megteremtennem magamnak a nekem való kört. Hát érti? Nekem szükségem van, hogy intelligens emberekkel érintkezzen!

Le voltam főzve. Hát neki ez érintkezés intelligens emberekkel! De Szigligeti Aranka kisasszony nem volt az a török, aki elereszt valakit, ha már megfogta. Kihalászott a zsebéből egy kéziratot s a kezembe nyomta:

— Látom, hogy ön mégis igaz barátom, olvassa el ezt a tárczámat. Annyi barátsággal már kiérdemeltem, hogy valahára kiadjanak valamit tőlem is.

Az írónak mindig tiszteletben kell tartani két dolgot: a fehér papirost és a fekete nyomdafestéket.

*

Mennyi fáradtságba kerül a nyugalomra való törekvés!

*

Szomorúnak lenni annyit tesz, mint egyre magunkra gondolni.

*

Ha nő és férfi egymásba szeret: a férfi szerelme vall jobb izlésre.

*

A becsület a bizalom kaucziója.

*

Ne rejtegezzük hibáinkat, ha azt akarjuk, hogy elnézzék nekünk kiváló tulajdonságainkat.

Alfred Duquet.

Krónika II.

Az új Fritjof-monda.

— márczius 13.

Hogy Nansen Fritjof útra kelt,
Hajóra szállt, hajóra,
Körötte sirály énekelt
És fujdogált a bóra.
Mikor Grönlandba érkezett,
Igy szólt: »Ez oszt az élvezet,
De itt még meg nem állok,
A sarkhoz gravitálok.«

Grönlandba nem maradt soká,
Nyugtát sehol se lelte,
Az ambiczió mardosá
És túlkön ült a lelke.
Franz-Josefslandon nyelve port,
Igy szólt: »Ezt oszt a szép rekord,
De itt még meg nem állok,
A sarkhoz gravitálok.«

A keskeny Behring-szoroson,
Amely teli van hóval,
Jó Nansen Fritjof átoson
Az említett hajóval.
S hogy északon a sarkhoz ér,
Igy szólt: »Ez oszt a karriér,
De itt még meg nem állok,
Haza telegrafálok.«

Telegrammot legott meneszt
A bölc Oszkár királynak.
A svéd király szól: »Tudtam ezt,
Megyek, hogy gratuláljak.
Mig el nem érek a lakig,
Amelyben Nansenné lakik,
Én addig meg nem állok,
De ottan gratulálok.«

S mivel szenzáció s e hir
És mindenütt nagy port ver,
Jőjjön elő mind, aki ír
Redaktor és reporter.
Jőjjön elő mind, aki hős,
Aki a vízzel ismerős
S a tengeri kalanddal,
Mint jó Reményi Antal.

S a svéd király így szónokol
— És jegyzi Ola Hansen —
»Urak, sarkot ért valahol
A derék Fritjof Nansen.
Hogy meglelé a sarkot ott,
Urak ez alkot korszakot,
Hiába minden ármány —
Ez impozáns találmány.«

S egy ujságíró — fiatal —
Nansennéhoz beállit.
Igy szól: »Ez oszt a diadal,
Mely páratlanul áll itt.
Nem mondaná meg asszonyom
— S az ujságba majd kinyomom —
Mit gondol, drága férje
A sarkhoz hogyan ére?«

S a jó Nansenné így beszél
 S nagy értekezést tartott,
 »Férjemnek kedvezett a szél,
 Elérte hát a sarkot.
 De ellent nékem bárki mond,
 Szerintem szörnyű nagy bolond,
 Ki a sarkkal beéri
 S a folytatást nem kéri«.

»S legyen a sark bár északon
 Avagy legyen bár délen —
 Egyformakép veszem zokon
 — S ezt bátran kibeszélem —
 Hogy férjem, aki oly derék,
 A sarknál vesztegel ma még
 És nem jutott el máig
 Legalább a bokáig«.

Incubus.

Az erdőben.

Elbeszélés.

Irta RUDYARD KIPLING.

(Folytatás.)

— Oh igen! — mondotta Movgli élénken, — én szeretem a főtt ételt. Ne mondja senki, hogy főtt, vagy sült ételt nem tudok éppen úgy megenni, mint bármily mást. Eljövök ebédre és megígérem a szahibnak, hogy jól vigyázok a háza tájára. Tolvaj ide, tudom, be nem teszi a lábát és a szahib drága szép dolgait el nem lopja.

Ezekkel a szavakkal eltűnt Movgli a sötétségben.

Gisborne még sokáig a verandán ült, pipázott és a nap idegenszerű eseményein jártatta az esztét. Meg volt győződve, hogy Movgliiban végre meglelte azt az ideális erdőrt, akit oly régóta keres.

— Rajta leszek, hogy a kormány alkalmazza. Az olyan ember, aki egy antilop-nyáját úgy tud hajtani, akár a birkákat, többet ér ötven másnál. Valóságos csoda ő, egy »lusus naturae«. Erdőorré kell lennie; csak rábírhatnám, hogy nyugodtan itt maradjon.

Abdul Gafur nézete az idegenről kevésbé volt kedvező. Mikor urának vetkőzni segített, ki is rukkolt vele, hogy az ilyen csavargók, akik Isten tudja, honnan jöttek, előbb-utóbb tolvajokul lepleződnek le. Ő maga részéről nem sokra becsüli az ilyen mezitelen naplopókat, akik még udvariisan sem tudják magukat viselni idősebb fehér emberek irányában.

Gisborne nevetett és Abdul-Gafurt elküldötte kunyhó-jába. Az öreg szolga morogva távozott. Később az éj folyamán alkalmat talált arra, hogy fölkeljen és tizenhárom éves leányát eldöngesse. Senki sem tudta, miért, de Gisborne hallotta a gyermek sirását.

Movgli eljött és a következő napokon úgy járt a házban, mint egy árnyék. Egészen a bungalow közelébe, az erdő szélére telepedett. Ha Gisborne este a verandán üldögélt, hogy friss levegőt szivjon, gyakran látta őt a veranda lépcsőjére kuporodva, amint fejét térdére hajtotta, vagy pedig a feje alá téve vankosul egy galyat, összehúzódzkodva feküdt a földön, akár az erdő állatai.

Mikor a szahibot észrevette, nagy tisztesség tudással üdvözölte és jó éjszakát kívánt neki. Közben az erdő állatvilágának életéből sok csodálatos históriát beszélt el. Egyszer Gisborne az istállóban lelte, ahol nagy figyelemmel nézegette a lovakat.

— Ez biztos jele annak, hogy nemsokára ellop egyet, — mondotta jelentősen Abdul-Gafur. — Miért nem

dolgozik itt úgy, ha már a szahib megengedte neki, hogy itt lebzseljen, mint más becsületes, jóra való ember? De nem, ez nem való neki, ő egész nap, sőt — Allah a tanum! — éjjel is ide s tova kószál, akár egy kivert tevé! Az ostobák fejét még jobban elbolondítja és az esztelenek száját istentelen beszédre csábítja.

Abdul-Gafur barátságatlanul bánt Movglival, keményen beszélt vele, parancsolgatott vele: hozzon vizet, vágjon fát, koppaszsa meg a szárnyast. Movgli jólelkűen mosolygott, nem mérgeződött és megtett mindent, a mit az öreg kívánt.

— Nincs kasztja, — mondotta Abdul — és mindent megtesz, a mit parancsolnak neki. Vigyázzon a szahib, nehogy egyszer többet tegyen, mint kellene! Fűben csuszó kigyó ő és tolvaj, a míg csak él.

— Hallgass! — mondotta Gisborne. Nincs az ellen kifogásom, hogy a magad házában úgy uralkodjál, a hogy neked tetszik, föltéve, hogy nem lármázol sokat, mert ismerem szokásaidat. Az én szokásaimat te még most sem ismered, noha régen együtt vagyunk. Az az ember kétségkívül hóbortos egy kissé, ez az egész.

— Csak egy cseppecskét hóbortos, — szól Abdul-Gafur gúnyosan, — hát majd meglátjuk, mi sül ki a dologból!

Néhány nap múlva Gisborne-nak három napra az erdőbe kellett mennie. Abdul-Gafurt, aki öreg és pohos volt, otthon hagyta. Az öreg nem nagyon szeretett az erdőörök kunyhójában háltni vagy éppen a szabadban. Azonkívül ura távollétét fölhasználta arra, hogy annak nevében az alárendeltekől dézsmát szedjen olajban és tejben.

Gisborne másnap kora reggel elhagyta bungalowját, kissé boszusan, hogy Movgli nem jelent meg, hogy elkísérje.

Megszerette a különös embert, megszerette erejéért, gyorságáért, nesztelen mozdulataiért, jólelkűségéért, elpusztíthatatlan, ártatlan humoráért. Gyermekes elbeszélései az erdő és bozót vadállatainak dolgairól fölötte mulattatták a fiatal angolt, aki most már teljesen hitt szavaiban. Mikor Gisborne már vagy egy órahosszat lovagolt az erdőben, háta mögött halk zörejt hallott, megfordult: Movgli lépegetett a ló mögött.

— Te vagy az! — mondotta Gisborne örvendő. Három napig dolgozunk van a fiatal fák között.

— Ennek örvendek, — mondotta Movgli, — mindig örülök, ha jól vigyáznak a fiatal fákra, azok hús árnyékot adnak. Csak az állatok meg ne rongálják. A vaddisznókat különben megint el kell kergetnünk.

— Már megint, miért?

— Oh, a mult éjjel a fiatal fák között garázdálkodtak és sok gyökeret föltúrtak. Ma reggel már elhajtottam őket, azért nem voltam idején a verandán. A disznókat egyáltalán nem lenne szabad megtűrni az erdőnek ezen az oldalán, a Kange folyó mögé kell szorítanunk őket.

— Persze, ha az ember a felhőket úgy tudná hajtani, mint a juhásznyáját, akkor azt is meg tudná tenni. De Movgli, te itt az erdőben ingyen dolgozol, a nélkül, hogy munkádért bármily jutalmat kapnál.

— Hát nem a szahibé az erdő? — szakította félbe Movgli hevesen.

— Jól van no! — mondotta Gisborne, — de nem lenne jobb, ha rendes fizetést kapnál a kormánytól és aztán, mikor jó darabig szolgálta, penziód lenne!

— De már gondoltam erre, — szólta Movgli, — de az erdőörök kunyhóban laknak, zárt ajtók mögött és ez kelepcczének látszik... De azt gondolom...

— Fontold meg a dolgot és tudasd velem elhatározásodat. De most reggelizzünk!

Gisborne leszállt a lóról és a reggelit kivette a tarsolyból. A nap már melegen tűzött és a forróság nőtt. Movgli elnyújtózva feküdt a fűben.

Egyszerre ezt sugta Gisborne-nak:

— Meghagyta otthon a szahib, hogy a fehér kanczát az istállóból kivigyék?

— Nem, az nagyon kövér, öreg és kissé göthös. Mért kérdezed?

— Mert most lovagolnak rajta és nem éppen lassan a vonat felé vezető úton.

— Ostoba ficzko, az nagyon messzire van innen, hogy hallhatnád? Valószínűleg harkály kopácsol valahol.

Movgli fölemelte a kezét, hogy a szemét védje a nap ellen.

— Nincs éppen messze, madárszállás szerint alig negyed mérföldnyire, — és a hang úgy röpül, mint a madár. Menjünk oda és nézzük meg!

— Ostobaság, ez aztán szép multság lenne, hogy negyedmérföldet szaladjunk csak azért, hogy megtudjuk, mi okozza a zörejt.

— De az a ló a szahib lova, én csak ide akartam hozni.

— És hogy akarod ide hozni, te hóbortos?

— Elfelejtette a szahib, hogyan hoztam el a kék antilopot?

— Jól van, szaladj hát oda, ha éppen akarod.

— Oh, nem kell szaladnom!

Intett Gisborne-nak, hogy csöndben legyen, aztán háromszor mély hörgő hangon kiáltott valamit, a mely hangot Gisborne sohasem hallotta tőle.

— Majd eljön, csak várakozzunk csöndesen itt a fűben.

Movgli szempillája leereszkedett a vad fényű szemére és úgy tetszett, mintha elszunnyadt volna a békés reggeli csöndben. Gisborne türelmesen várakozott. Movglit kétségkívül való bolondnak tartotta, de oly multságos társ volt, a milyent egy magánosan élő erdőtiszt csak kívánhatott magának.

— Oh, — mondotta Movgli álmosan, mig szeme behunyva maradt, — ő leesett a lóról, majd meglátod, hogy előbb a ló érkezik ide, azután a lovas.

Ravaszul mosolygott, mikor Gisborne lova nyeríteni kezdett. Két percz múlva a bozótból kitört Gisborne fehér kanczája, mely nyergelve volt.

— Nincs melege, — mondotta Movgli, — de ebben a hőségben könnyen izzad a ló. Mindjárt meglátjuk a lovast, mert az ember nem tud oly gyorsan futni, mint a ló, kivált ha öreg és elhízott.

— Allahra, ez boszorkányság! — mondotta Gisborne, mikor az erdőből egy hang kiáltását hallotta.

— Ne ijedj meg, szahib, nem lesz semmi baj; ő is azt fogja mondani, hogy boszorkányság volt a dologban. Ah, hallod? Mi ez?

Abdul-Gafur hangja volt, aki leirhatatlan rémület hangján könyörgött kegyelmet valakitől.

— Nem megyek tovább egy tapodtat sem — kiabálta. Öreg ember vagyok és elvesztettem a turbánomat. Nem, nem, hiszen megyek már, gyorsan fogok menni, futni fogok! Oh, ti pokol ördögei, én muzulmán vagyok!

Abdul-Gafur most kirohant a bokrok közül turbán, czipő nélkül, fölbomlott övvel, öklében görcsösen szorongatott egy csomó fűvet; arca bíborvörös volt és a veríték csak úgy patakzott róla. A mint meglátta Gisborne-t, még jobban elkezdett üvöltözni és reszketve, kimerülten ura lába elé vetette magát.

Movgli a jelenetet pajkosan mosolyogva nézte.

— Ez nem tréfa, — mondotta Gisborne komolyan, — ez az ember, Movgli minden pillanatban meghalhat.

— Nem fog meghalni, szahib, csak fél; különben semmi szüksége sem volt arra, hogy ebben a hőségben kilovagoljon!

Abdul-Gafur fölkel, sóhajtozott és minden tagja remegett.

— Boszorkányság, varázslás és ördögi mesterség volt, — zokogott Abdul-Gafur. Büneim büntetései üldözött az ördögök serege az erdőbe. Nekem végem van! Szánom, bánom bűnömet! Nesze, itt van, szahib!

Gisborne kezébe nyomott egy marék összegyűrt, piszkos papírost.

— Mit jelent ez, Abdul-Gafur? — kérdezte Gisborne szigoruan, aki már sejtette, mi fog következni.

— Vetess engem börtönbe, szahib! A bankjegy mind itt van! De jól erősen zárjanak el, hogy az ördögök ne kinezhassanak. Tudom, vétkeztem a szahib ellen és a kenyér ellen, melyet eszem. Ha ezek az átkozott erdei ördögök nem jönnek, vettem volna magamnak, messzire innen, birtokot, melyen életem végéig békében élhetnék.

Gisborne lábához dőlt és a kétségbeesés és szégyen deliriumában a fejét a földhöz verdeste.

Gisborne megnézte a bankjegyeket és úgy találta, hogy az az ő kilencz hónapja gyűjtögetett fizetése, amit a szekrényben tartogatott a levelekkel és egyéb aprósággal.

Movgli Abdul-Gafurt vidám mosolylyal nézegette.

— Oh szahib, — zokogott a kövér szolga — vetess engem börtönbe, tudom, hogy az ilyen lopást sok éves börtönnel büntetik.

A magános erdei élet azonban különös hatást tesz az ember jellemére. Gisborne a megalázkodó Abdul-Gafurra nézett és megsajnálta az öreg embert. Elgondolta, hogy jó szolga volt és hogy mily sok kellemetlenséggel járna egy új szolga fogadása. Annak még csak most kellene megkezdeni kiismerését ura szokásainak és egy új arc, egy új fecsegő kerül vele a házba!

— Hallgass ide, Abdul-Gafur, te nagyon rosszat cselekedtél! Visszaéltél bizalmammal és elvesztetted jó hiredet. De hiszem, hogy nem gondoltad meg, mit cselekszel.

— Oh szahib, esküszöm Allahra, sohasem vágyódtam a pénzre. A kísértő azonban eljött hozzám, torokon ragadott és addig el nem bocsátott, a mig a pénzt el nem vittem.

— Elhiszem a beszédedet. Menj hát vissza házamba, mikor hazatérek, a pénzt elküldöm a legközelebbi állami bankba és aztán nem beszélünk többé róla. Te öreg vagy ahhoz, hogy börtönbe kerülj, a családod pedig semmit sem vétett.

Abdul-Gafur nem tudott szólni, siránkozva hevert Gisborne lábánál.

— Szahib, nem kergetsz el? — zokogta.

— Az tőled függ; ülj most a lóra és lovagolj haza.

— De az ördögök, szahib! Az ördögök! Az erdő tele van ördöggel!

— Az semmit sem tesz, atyuskám, — mondotta Movgli hízkelkedő hangon, — azok nem bántanak téged, a mig a szahib parancsainak engedelmeskedel. De ha megint rosszban töröd a fejedet, megint haza kergetnek!

Abdul-Gafur rémülten nézett Movglira.

— Hát a te ördögeid azok? És nekem az volt a tervem, hogy hazamegyek és a lopást erre a lidérczre kenem!

— Ez nem rossz gondolat huzrut (hindu gunynév, »ő felségét« jelent), mondotta Movgli, — de ha tört vész ezentul valakinek, előbb nézd meg a vadat, melyet megakarsz fogni, hogy nem tulságosan nagy-e? Én egyébre nem gondoltam, mint hogy egy tolvaj ellopta a szahib lovát. Azt nem tudtam, hogy engem akar tolvajjá avatni a szahib szemében, különben az ördögeim jobban elláttak volna. Láбайдnál fogva hurczoltak volna ide, — és ez még most sem lenne későn!

Movgli kérdően nézett Gisbornera, de Abdul-Gafur oly gyorsan elinált, a hogy csak a potroha engedte, föl-mászott a lóra és eltűnt az erdőben.

— Evvel hát meglennék, — mondotta Movgli.

— De most még azt szeretném tudni, mi van ebben a dologban? — kérdezte Gisborne komoly arcczal. — Micsoda beszéd ez a te ördögeidről? Hogy lehet az embert az erdőben ide, oda hajtani, mint a barmot? Felelj!

— Haragszol reám szahib, hogy megmentettem a pénzedet?

— Nem, csakhogy valami ördöngösség még is van a dologban, ami nekem nem tetszik.

— Jól van, jól, de ha én most fölkelek és három lépést teszek az erdőbe, senki, maga a szahib sem tud megtalálni, a mig nekem nem tetszik. De én ezt nem szeretném megtenni és nem szeretném megmondani azt sem, mi ennek a dolognak a titka. Légy kissé türellemmel, szahib, egy napon mindent elmondok neked! Addig vadászunk békén együtt. Nincs benne semmi ördöngösség, semmi boszorkányság; az egész annyi, hogy ugy ismerem az erdőt, mint a gazdaasszony a konyháját.

Movgli ugy beszélt Gisborne-val, mint egy türelmetlen gyermekkel. Az angolt ez a dolog nagyon megzavarta. Szinte kételkedni kezdett a saját ép eszében és mindaz nagyon elkedvetlenítette.

Mire szemét ismét fölvetette, társa eltűnt. Egy szelid, nyugodt hang csengett az erdőből:

— Nem jó dolog, ha a barátok haragszanak egymásra. Várok estig, szahib, a mig hüvösebb lesz.

Gisborne nagyon elhagyatottnak érezte magát, mikor Movgli eltűnt; bosszankodott magára. Lóra ült és belovagolt az erdőbe. Meglátogatott néhány erdőőr-állomást, sok mindenféléről rendelkezett, aztán egy ismert tanyahely felé indult, mely a Kange-folyó közelében volt és a hol többször éjszakázott. Már alkonyodott, mikor odaérkezett és az erdőben fölébredt az éj csöndes, vérszomjas élete. Nem messzire tanya-tűz lobogását látta és a szél kitűnő ebédétvagygerjesztő illatát hozta feléje.

— Hm, — gondolta Gisborne, — ez mindenesetre jobbacska az én hideg sülténnél és kenyereknél. Az egyetlen ember, aki az erdőben megengedhet magának ilyen luxust, Müller, a kinek a hivatalos program szerint most Changamangában kellene lennie, — de én azt gyanitom, hogy éppen azért van most itt az én erdőben.

Az óriás termetű németnek, aki India összes erdeinek főigazgatója volt s Birmától Bombay-ig az erdősz-adminisztráció élén állott, az volt a szokása, hogy mint a denevér röpködött a nagy kontinens fölött és éppen akkor lepte meg alája rendelt tisztviselőit, mikor legkevésbé gondolták. Az ő elve ez volt: minél gyakrabban látogassuk meg az erdőket, hogy a hanyagságot vagy hibát szóbelileg mutassuk ki, a hosszadalmas levelezés helyett, mely a különben jó hivatalnoknak csak árthatna.

— Ha ifju embereim valamelyikének tisztességesen megmosom a fejét, — mondogatta a jólelkű óriás, — az, amint hátat fordítok neki, fintorgatja az orrát és ezt dörögögi magában: Ez az átkozott öreg Müller! De minden módon azon van, hogy jövőben a csorbát kiköszörülje. De ha hájfeju titkáromnak azt mondom, írja ezt: A főigazgató ur nem érti... a főigazgató ur csudálkozik... a főigazgató ur neheztel, — és így tovább, annak nincs semmi foganatja és utódom egy szép napon azt mondhatná az én legjobb hivatalnokomnak: Elődöm önt egyszer már megróttá ezért a dologért. Mind ez a bürokratikus ostobaság gyermekes dolog és attól ugyancsak nem nőnek magasabba a fák.

— Ah, Gisborne, — kiáltotta Müller mély hangja a sötétségből, — örvendez, hogy láthatom! De átkozottul rossz ebédhez érkezett. Hol van az ön tanyája?

— Magam vagyok a tanya, főigazgató ur.

Müller az erős, deli fiatal embert, és komoly, elszánt arczat látható élvezettel nézegette.

— Ez már helyes! Paripa, hidegsült, egy darab kenyér, ez volt az én tanyám is, a mig fiatal voltam; de ma egyék velem. A mult hónapban a minisztériumban voltam, hogy jelentésemet átadjam. Körülbelül felét magam irtam, a többit átengedtem titkáromnak és kimenekültem az erdőbe. A kormány valósággal belebolondult ezekben a jelentésekbe, nemrég megmondtam ezt az alkirálynak is.

Gisborne mosolygott, sok furcsa históriát hallott Müllernek a kormányval való veszekedéséről. Ő volt valamennyi hivatal *enfant terrible*-je, de szabadjára engedték, mert foglalkozásában nem volt párja egész Ázsiában.

— Megmondom magának Gisborne, ha valamikor bungalowjában iratok mellett lebzselve találok, a helyett, hogy kinézne az ültetvény közé, elhelyezem a bikamirpusztába, azt fásíthatja aztán. Torkig vagyok már ezekkel a jelentésekkel és firkálásokkal, holott irás helyett künn kellene lennünk a szabadban és dolgunkat végeznünk.

— Ami engem illet, nyugodt lehet főigazgató ur, én jobban gyűlölöm önnél is az irkafirkálást.

Igy folyt a társalgás szakbavágó és üzleti ügyekről, mignem az étel elkészült. Pompás ebéd volt, ilyet már hónapok óta nem evett Gisborne és elannyira megfelelt a civilizáció követelményeinek, hogy a sajt, konyak és kávé sem hiányzott.

— Ah, — mondotta Müller meglegedett hangon, mikor az evés után hátradőlt táborig székén és szivarra gyújtott — ha jelentést kell írnom, ateista vagyok. De itt az erdőben jó, hívő keresztény vagyok — csak egy kicsit a pogányságból is ragad rám valami.

Kezei a térdére hanyatlottak és álmodozva nézett az erdőbe, mely tele volt megmagyarázhatatlan zörejjel: fölötte a korhadt ágak töredezték, mellette a tűz és körülötte a levelek zúgtak és csörögtek a hűvös éjszakában. Ehhez járult a Kange-folyó egyhangu mormogása és a leirhatatlan susogás — behunyta szemét és Heinét kezdte cizálni.

— Valóban minden rendben van, nagyon rendben van. Én is csinállok csodát. Emlékszem még arra az időre, Gisborne, mikor itt még annyi fa sem volt, amennyi a térdére férne. Nyáron nem volt a marhának egyéb enni valója az éhendőglött vadállatok csontjainál. Most újra megnőtt a fa... Itt, e fák alatt, a régi istenek kulturája él; a keresztények istene itt meg nem élhetne, Gisborne.

Egy árnyék mozgott lassan az uton és a sötétségből kijött a csillagfénybe.

— Nincs igazam? Csönd, Gisborne!

Itt jó Faunus, hogy tisztelegjen a főigazgató előtt. Az égre, maga az isten ez, nézze csak, Gisborne!

Movgli volt, fején friss virágkoszorúval, kezében egy ággal. Ugy látszott, gyanakodva kémleli a tűz környékét és készen van arra, hogy gyorsan eltűnjék a sűrűben.

— Ez egyik barátom, — mondotta Gisborne. Ide Movgli!

A másik pillanatban Movgli ott állt lihegve Gisborne előtt.

— Helytelenül tettem, hogy elmentem, — mondotta, — nagyon helytelenül tettem, de nem tudtam, hogy annak az embernek, akit nemrég a tigris megölt a folyónál, a felesége mindenütt keres téged, szahib. Fölfedezte nyomodat az erdőben.

— Azt hiszem, kissé hóbortos! — mondotta Gisborne, — de ismeri az erdő minden állatját és ugy beszél róluk, mintha pajtsái lennének.

— Hisz az természetes! Ha Faunus sem ismerné őket, hát akkor kicsoda? — mondotia Müller egészen komolyan. — Mit mond a tigrisről ez az ön isteni barátja?

Gisborne szivarra gyújtott és elmondott mindent főlebbvalójának, ami az utóbbi időben különös vele történt. Müller nagy figyelemmel hallgatta, anélkül, hogy megszakította volna.

— Ez nem örülség; — mondotta Müller, mikor Gisborne elmondotta neki az Abdul-Ga'ur históriáját is, — ez éppenséggel nem örülség. Ez a legény nincs megbolondulva, de mindez nagyon csudálatos, fölötte csudálatos. Rendszerint fiatalon meghalnak az efajta emberek. És az ön tolvaj szolgája nem mondta meg, ki űzte őt és lovát az erdőn keresztül? Az antilop természetesen nem tudott beszélni. Nem, ez nem örülség!

— Hát mi ez? — kérdezte Gisborne; — ma reggel boszusan elhagyott, mert tudni akartam, mi rejlik a dologban. A ficzkónak mégis bolondnak kell egy kicsit lennie. Mondom önnek, nem hallottam semmit, pedig hízlek avval magamnak, hogy van olyan jó fülem, mint akárki másnak. Az antilop is, a szolgám is csaknem meg voltak tébolyodva a félelemtől és ijedelemtől.

Müller nem felelt; intett Movglinak, hogy jöjjön közelebb és így szólt hozzá az ő nyelvén:

— Ne féj tőlem, mutasd meg a karodat!

(Vége következik.)

Krónika III.

Azok a ravasz olaszok.

— márczius 13.

Van egy rokonom, okos ember, jó fiu, akit otthon közönségesen *zöld madár*nak nevezünk, mivelhogy nem lehet mindenki oroszláncépü lovag. Ez a zöld madár szenvedélyes vitakozó; vita közben fűrgén röpköd ágról ágra, amivel eléggé ellenkezik az az irigyelendő megállapodottság, melylyel a legkülömbféle s legfrissebb dolgokról meg van az ő határozott s minden más nézetet letorkoló vélekedése. »Szegény don Ciccio! sóhajtottam a minap, szegény öreg Crispi! Még szegényebb Umberto király s legszegényebb Olaszország!« »Ugyan hadd el, felelt a zöld madár, utálom azokat a ravasz olaszokat!«

Istenem, milyen igazat mondott a zöld madár! A szép olasz földet mennyien szeretik, a ravasz olaszokat mennyien megvetik! Hiszen tagadhatatlan: azok a ravasz olaszok csakugyan megvetni valók. Teszem az olasz munkás milyen hitvány népség. Téli fagy idején is vékony szál köpönyegbe burkolózik, s tömeges ajánlkozásával, emberhez nem méltó munkabér elfogadásával rontja az árakat, kissebbiti a keresetet s eleszi a kenyeret a hazai munkás elől. A kerepesi-ut végén elnézem őket olykor, amint munka után halálra fáradtan csapatostul mennek bizonyára a korcsmába. Duplatalpu csizmájok szabálytalan össze-visszaságban kopog a kövezeten — nincs az a hatalom, amiért lépésben tudnának menni. A gáz sárga fényébe bele-bele villog a fekete szemük, s bizonyára ravaszság, hogy annyi bánat látszik benne, annyi éhség s annyi nyomorúság. S elgondolkozom, mennyi ravaszság kell ahhoz: elbujdosni a szülőföldjükről, jövevényül betolakodni haragos emberek közé és süketnémán élni idege-

nek között. S milyen ravaszság, hús helyett kukoriczalisztet enni, s meleg szoba helyett lebujszókban hálni.

Boldog ifju párok, ha hazatérnek nászutjokról, nem győznek mesélni a ravasz olaszokról, akik a jegygyűrűt is leéneklük az ember ujjáról, s a czipője szegét is ott fogják borraivalóba. Egy elmés ember államilag rendezett banditaságnak nevezte el az olasz életet. S megvetéssel gondolunk rá: micsoda ravaszság is koldulni, míg a többi nemzet palotákat épít, megalázkodni, míg a többi henczeg, s énekelni, míg a többi eszik. Micsoda hitvány nép, amely pénzre váltja a régi dicsőségét s szemet húny, ha a legnagyobb mesterei remekeit kilopják a határain. S miért? Csak hogy valamivel több kukoriczalisztet ehessen. Milyen ravaszság, hogy a borát nem maga issza meg, hanem a mi szerencsétlen kereskedelmi szerződésünk révén a mi hazánkat árasztja el vele! Milyen ravaszság, hogy az egész világot elárasztja énekesekkel, s magának még mindig nincs állandó színházban állandó társulata! Milyen ravaszság, hogy egy-egy városát egyszerűen kiadja bérbé s maga visszavonul a külső város rekesztékeibe! Milyen gaz nép, amely egy fekete, de keresztyén böcsületes nép ellen rablóhadjáratra indul, beleveszít, a serege fele otthagya a fogát, a másik fele pedig a dicsőséges halálnál jobb szereti — mit? a kukoriczalisztet. Csak azt nem értem, hogy ha az olasz, amért polentát eszik, ravasz olasz, az oláh, aki málé néven ugyánezt eszi, mért szegény oláh? S nem értem, hogy ha a francia nemzetet visszakergetik egy rablóhadjáratáról, mért szerencsétlen nagy nemzet, míg ha az olaszon ilyesmí megesik, gyáva és hitvány sőpredék?

*

Azaz hogy mégis értem. Az oláh szolga fajta; az volt, az ma is, és ha megpukkad is bele, az marad az idők végéig. A francia pedig ur volt, ma is ur, és ur lesz a pokolban is. Az olasz pedig se nem szolga, se nem ur; a szolgából csak a nyomorúság van meg benne s a henyesség, az urból csak az urhatnámság s a könnyelműség. Ezért nem türi a rabságot, de szabad se tud lenni. Ezért él máléval, de meghal, ha rossz szobrot lát. Ezért van tele adóssággal, de képtelen lemondani arról, hogy nagyhatalom legyen. Szicziáliában dühöng az éhség, adó van már sön, gyufán és kukoriczaliszton, de az olasz király koronáját köti ahhoz, hogy Olaszországnak valóságos hadserege legyen, ez valóságos gyarmatokat hódítson a számára, ha egy korosztályát leöldösték, kerüljön sorra fiatalabb korosztály, ha az ifjak elestek, menjenek tűzbe a gyermekek s ha a férfiakat megőrli a politika, vállaljanak tárczát az aggastyánok. Ki nem látott bohém-házartást, a melyben spiritusz-forráló a tűzhely, egy szál gyertya a lámpa, egy gallér a ruhatár s szőrehagyott fogkefe a toilette-szerszám — de a falon egy darab igazi szőnyeg lóg, s a sarok kis asztalát remekbe csinálta valami francia esztergályos. Olaszország is ilyen bohémje a nemzeteknek: urnak született, de nincs meg a hozzá való pénz.

Ha végig visz a vasut az olasz síkságon, gyárké-
mény a kilátást sehol nem ékteleníti el. Az olasz tud he-
vülni, tud szenvedni, tud nélkülözni, de dolgozni nem tud.
Nem hallottam még művésztől, a ki jó katona lett volna,
s valóban az olasz a világ legrosszabb katonája. De
hiszen igaz is: a katonaság a legridegebb, leglelketlenebb,
legunalmasabb s legostobább mesterség. S igaz az is: az
olasz nem szeret meghalni még a hazáért sem. De hát
mit is ér ez a haza, ha az ember nem él, hogy szeret-
hesse? Meghalni szép, de mennyivel szebb élni! A halál
keserű és undok, a sir sötét és hideg, míg az élet oly
édes kék ég alatt, zöld föld felett, asszony szemek forró
sugarában! A nagy Goethe azt mondta, hogy az olasz-
nak két fő gondja van: mivel töltse meg a gyomrát, s
hogy szabaduljon meg e tölteléktől. Furcsa, mintha teszem
az angolnak más gondja volna! De ünnepélyes képet vág
hozzá, s közbe azt kiáltja, hogy: *Rule Britannia!* Az
olasz nem tud komoly képet vágni, ennyi az egész. Ez
megint bohém-vonás: nevet, ha akasztani viszik és pez-
gőzik, mialatt licitálják.

Ha a bohém hivatalba áll, gunyolják, hogy eladja
magát s járomba hajtja a fejét. Ha elcsapja magától a
rabszolgaságot, szidják, hogy könnyelmű és urhatnám s
egy sorban akar élni azokkal az igazi urakkal, a kiknek
nem kell dolgozniok, hogy megélhessenek. A dolog úgy
áll, hogy Olaszország nem is élhet másképp, mint nagy
lábbon. Mese, hogy a függetlenségét maga vivta ki; csak a
körülmények kedveztek neki és sikerült talpra állania,
mint ahogy a bohémeket olykor talpra állítják, a kiknek
szükségük van rájuk. Már most, ha Olaszország gyenge,
ha nem hatalom, akkor megint darabokra szedik. De hogy
nagyhatalom lehessen, ahhoz nagy seregbe van szüksége,
s az utolsó ingét is el kell adnia, hogy megállhasson a
szövetségesei sorában. Koloniák? Mit tegyen egy szegény
ország, melynek a földje nem elég termékeny, a népes-
sége pedig a körülményeihez képest tulságosan szapora:
mit tegyen egyebet, mint keresni új földet, a mi meg-
teremje a kenyerét s magába fogadja a fölösleges embe-
reit? S a király? Egy fényes, hatalmas, régi dinasztia ma
uralkodó fejről, egy nagyhatalom imperátoráról, tapaszt-
alatokban, okosságban s bölcsességben megőszült férfiuról
kolportálják, hogy egy izben így fakadt ki: szégyellem
magam a német császár előtt! Mit szóljon hát a tegnapi-
ról való olasz király, egy koldus nép királya, a kinek
dupla tétet kell tennie a kártyájára s dupla gavallér-
közömbösséggel nézni, ha veszít, hogy a hármasszövetség
uri kaszinójában megtűrjék.

A világ legnehezebb mestersége addig nyújtózkodni,
meddig a takaró ér. Az olasz nép, mely minden művé-
szetben mester, de egy mesterségben sem művész, e leg-
nehezebb mesterségben sosem fogja elérni a művészi
tökéletességet. Sohasem fog meghalni, de sohasem fog
tudni megélni. Beavatott diplomaták közt már megint föl-
ütötte a fejét Itália fölösztatásának a terve, s úgy lehet,
nincs messze az az idő, mikor e terv valósággá válik. S
e valóságtól megint nem fog messzire esni a nap, melyen
Olaszország megint lerázza magáról az új bilincseket is

s friss lelkesedéssel, de még jobban megfogyott erővel
vág neki a bizonytalan szabadságnak, a levegőben lógó
függetlenségnek. Meg fog maradni mindig, de mindig az
lesz, ami eddig volt: a népek közt a legtehetségesebb s
a legszerencsétlenebb.

Italicus.

A kis Boris.

A legboldogabb valamennyi fejedelmek közt. Nem kell
mosolyognia, mikor sirni szeretne és nem kell szomorúságot mu-
tatnia, mikor nevető kedve van. A mosolygó udvari férfiak
szeme láttára sirva fakadhat s a legkomolyabb udvari czere-
móniak alatt kaczaghat. Semmi kényszerűség nem köti. Nem
tudja még az uralkodás legkisebb szabályát se és nem is kell
még önmagán sem uralkodnia. Nem kell az egymás ellen törő
népei közt békességet szereznie. Az ő hadseregét nem verik le
Afrikában. Az ő katonái a legmasszívabb czinkatonák. Nappal
egész jól el lehet velük játszani és éjjelre skatulyába rakódik
az ármádia. Ha egyiknek-másiknak keze törik, összeforrasztja az
udvari bádogos. Nem sokallja az időt, mikor már ő is trónra
juthat és nem tartja szűknek Maczedóniát. A térről és időről
nincs még fogalma.

Mit törődik ő Muszkaországgal, a fényes portával, Szer-
biával, vagy akár Bulgáriával! Az ő birodalma a mennyeknek
országa. Kopasz diplomaták helyett aranyfürtös angyalokkal
társalog.

Nem ismeri az uralkodó nehéz kötelességeit. Neki csak
jogai vannak. Ezek közt pedig első helyen áll az a jog: meg-
követelheti, hogy mindenki szeresse.

Nem tudja, hogy biborban született s hogy hermelinből
van a pólyája.

Nem ismeri szükségét. Ha mégis megesis valamelyes baj,
a figyelmes dada gyorsan szárazba helyezi és senkinek el nem
árulja a nagy státustitkot.

Nincsenek fejedelmi passziói. Ellenben a tejes pépet nagyon
szereti.

A fogzás nehézségein már részben átesett, sőt már elég
fürgén járni is tud. Ha elesik néha és lóra termett testecskéjét
megüti, hát nem rendül meg bele a Balkán. Legföljebb a dada
megveri a földet: Dádá, te rossz föld, miért ütötte meg a
kis Borist.

A fenséges fellépésről természetesen még szó sincs, de
sokkal bájosabb a gyermeki tipegés.

Nem tudja, hogy az orthodox vallásra térítették át. Leg-
alább valamelyes észrevehető változást nem okozott vala. Kön-
nyebben átesett rajta, mint a fogzáson.

A gondos papája hiába járt Rómába, nem tudott olyan
kis partellit hozni, a melyikre az volna írva: »A pápa ked-
vencze.« Kárpótlásul az orosz czártól kapott egy másikat
»Atyuska kedvencze« felirással. De azt csak ünnepnapon sza-
bad viselni.

Piczinyke bolgár fejedelmi sarj, minden jó ember jó szív-
vel tekint rád. A fejedelmi bajokat el nem kerülheted, de egy-
előre őrizzen meg az ég a gyermek-bajoktól.

INNEN-ONNAN.

☆ **Anonim levél.** A budapesti újságírók közül a mult napokban többen kaptak autografált névtelen levelet. Mi tagadás — magam is kaptam. Nem teketóriázok vele; ezennel közzé teszem egész terjedelmében. Így hangzik:

Újságíró Ur!

Ismeretes, ősrégi alávalóság: tisztességes emberek és tisztességes asszonyok ellen anonim rágalmozó leveleket firkálni és szétküldözni. Viszont ismeretes és a lehető legbölcsebb regulája a jó nevelésű uri társaságoknak, hogy az anonim leveleknek még csak a létezéséről sem szabad tudomást venni. Aki anonim levelet kap — el sem olvassa azt. Összetépi, tűzbe dobja, nem szól róla senkinek; nem botránkozik rajta hangosan s védelmébe sem veszi ellene a megrágalmazottat. Minek is?... A megvető némaság és teljes passzivitás bölcs regulájának megtartása: a legjobb, legtapintatosabb, leggyöngédebb és feltétlenül biztos védelem.

De ime, nekem úgy tetszik, önök megfélekedtek a bölcs reguláról. Tíz nap óta szünetlenül lovagias védelmet harsognak valaki mellett, akinek arra semmi szüksége nincs. Azért védelmezik, mert valami hitvány anonim levélben valami szemtelenség foglaltatott róla.

Hát meg kellett ezt tudni az egész világnak? Hiszen még annak a néhány embernek sem lett volna szabad megtudni, aki csakugyan kapott olyan anonim levelet. S annak, aki mégis megtudta, semmi esetre sem lett volna szabad azt tovább adni.

Valóban, újságíró uram, én — daczára a nagyabecslésnek, melyet önök iránt érzek s daczára a határtalan megvetésnek, melylyel az anonim levél rágalmaiktól elfordulok — attól tartok, hogy az önök védelmező túlbuzgalma sokkal több fájdalmat és keserűséget okozott annak, akiért síkra szálltak, mint az a hitvány anonim levél. Mert az önök felháborodásait az is olvasta, ellenben az anonim levelet nem olvasta sem ő, sem én, sőt — fogadni mernék — még ön sem.

Ezek után, elismerem ugyan az ön becsületes szándékát, de mégis azt ajánlom: az anonim levelekkel szemben jövőre tartsa meg szigorúan a bölcs regulát:

Egy szót se róluk!

Aki maradtam tisztelettel

Egy másik Anonymus.

* * *

☆ **A protekziós anekdóta.** Egy miniszter sohasem tud annyira egyszerű ember lenni, hogy kortársai történeti anekdotákat ne gyártsanak felőle. Erdélyi igazságügyminiszterünk már csak eléggé egyszerű úri ember s ime — már az ő kir. táblai akták felett megőszült tisztas feje körül is kezdik szőni az anekdotákból a legendakört. Minden újságban benne volt, hogy egy törvényszéki bírót protegált nála és mutatott be neki egy képviselő. Ő szépen tudomásul vette a protekziót; amikor azonban a képviselő-protektor magukra hagyta őket: barossi energiával fonta össze hátán a kezeit s ugyancsak keményen rápirított a szegény törvényszéki bíróra. Mert: hogy merte az megengedni, hogy őt protegálják?... Természetesen, most az a szegény bíró holtig erről a protekzióról fog kolodulni. Mi azonban büszkék lehetünk rá, hogy ilyen hatalmas igazságügyminiszterünk van!... Nos, a magunk részéről lehetetlenek veljük, hogy ez az anekdóta igaz legyen. Mert mi úgy tudjuk, hogy Erdélyi miniszter igen egyszerű, jóra való és jóindulatu ur. Ha azonban ez a kiállhatatlan anekdóta igazán megtörtént volna, akkor őt csak egy alantasai rovására hatalmaskodó, lelketlen poseurnek kellene tartani. Mert nincs olcsóbb hetvenkedés a világon, mint amelyet az olyan emberrel követünk el, aki összekötött kézzel-lábbal van kényünknek kiszol-

gáltatva. Egy szegény törvényszéki bírót — aki a maga és családja kenyéréért remeg s aki nagyobb darab kenyéréért eseng, még illetéktelen protekzió révén is — az igazságügyminiszter leszidhat, összesértegethet, megalázhat s visszavethet pályáján, anélkül, hogy nagyméltósága ön magát a legcsekélyebb veszedelemnek tenné ki. Éppen azért, minden jólelkű s dibdáb hatásokra nem vadászó miniszter néhány jó szót ad az ilyen szegény embernek az alkalommal is, mikor azt illetéktelen protektor állítja elébe. Néhány jó szót, melyben nincs ígéret, de nincs bántalom sem; mely egyszerűen elhárítja azt, ami az e fajta protekziós közeledésben hiba, de nem tiporja meg az igen alázatos, gyöngé esedezőt. Bizonyosra vesszük, hogy azt a néhány jó szót Erdélyi miniszter is mindig megtalálja és megtalálta; — mert ahhoz nem kell valami nagy tehetség, csupán normális, tisztességes jóindulat. Viszont ahhoz a dicsőséghez, amit az a történeti anekdóta kenne rá szegény Erdélyire, szintén nem kell nagy tehetség — csupán hiu dölyf és szívtelen brutálítás. Ez utóbbi bünöktől szűz az igazságügyminiszter lelke s nem érdemelte meg azt az anekdotát. Különben ő azt az anekdotát a tárczájával, a törvényjavaslataival és az igazságügyi politikájával együtt még Szilágyi Dezsőtől örökölte. Szilágyi Dezsőről százszor írták meg és beszéltek el azt annak idején. Persze — egyszer sem volt igaz. Sőt Szilágyi Dezsőről éppen nem volt igaz. Mert miért pózolta volna az erőt a gyöngékkal szemben egy Szilágyi Dezső?

* * *

☆ **Megoldás.** Azok a képviselő urak, akiknek egyszer-mászor a budapesti fenyítő-törvényszéknél is dolguk akad, sehogyszem tudnak megbékélni a törvényszéki elnökkel, Zsitvay Leóval. Mintha az nemcsak keresztneve szerint volna Leo, hanem valósággal kegyetlen oroszláni virtusokkal tenné magát retentessé: úgy vadásznak rá. Persze, nem ott ahol van, a törvényszéknél; hanem ahol nincs — az országházban. Világos, hogy Zsitvaynak van egy türethetetlen hibája. Az, hogy konok hive a törvény előtti egyenlőségnek s egyenlő mértékkel mordul rá minden emberfiára, még a képviselőkre is. Az úgy van: ennek a kopasz, őszbajszu büszke uri bürokratának az, hogy valaki képviselő, absolute nem imponál! Tán csak neki nem imponál ez az egész országban. A képviselőket, akik megszokták, hogy ők a minisztereken kezdve az orfeumi pinczérékig mindenkinek imponálnak, felháborítja ez a vakmerő ember. Ennek birói széke előtt az ő kivételes nagy tekintélyüknek vége. Addig és nem tovább! Ez felségsértés a képviselő ellen. Zsitvayt tehát nem lehet megtérni a törvényszék elnöki polczán. Oda jobb volna valami olyan ember, aki szelidebb, engedékenyebb természetű; akinek a képviselői souverainitás imponál. Ilyen ember például Erdélyi miniszter. Jó is lenne Zsitvayt ezzel kicserélni. Hadd lenne Erdélyi a törvényszéki elnök és Zsitvay az igazságügyi miniszter. A házban mindjárt kevesebb panasz lenne a törvényszéki elnökre — s e kevés panasz ellen is keményen megvédelmeznék őt az igazságügyminiszter. Hanem persze az igazságügyminisztert panaszolnák be akkor sűrűen a törvényszék-elnöknél.

* * *

△ **Botrányok.** Lestem, kerestem s már-már lemondtam róla, mikor nagy örömmre mégis csak ráakadtam a Budapesti Hírlap vezércikkében, hogy a kaszinói kártyaafférnek a Bánffy-kormány az oka, melynek nincs se eszméje, se cselekvő, se alkotó képessége. Halálos biztossággal áll, hogy a kaszinóban nem esett volna meg a botrány, ha a kormány élén Deák Ferencz áll. Ugyancsak a Bánffy-kormány képtelensége az oka a másik skandalumnak is, melynek a B. H. elnevezése szerint cselekvő hőse Kasits Péter, kinek önfeláldozó hazafiságát kellőképpen kell méltatni, hiszen haszonlesés nélkül, sőt élete kockázatával emeli a merész vádatok Fejérváry ellen. Kény-

telen vagyok Jaákh-kal inditványozni: ugyan ne bolondozunk, tekintetes haza! Ha már nevelésre törpitjük a kormányt, ne tegyük meg minden dolgok végső okának, hiszen így Bánffyból a magyarok istene válik. S ha Magyarországon a közszabadság kiterjed minden futó bolondra s undort sem kelt, amikor egy gyűlöletében elvakult ember asszonyok becsületében gázol, mely mindenütt másátt szent akkor is, ha nem érintetlen: akkor legyünk legalább őszinték s valljuk be, hogy mindez nem örültség, nem ostobaság, nem gyalázat, nem disznóság, hanem politika. Legalább mindenki, aki tiszta inget visel, tudni fogja, mitől tartózkodjék.

* * *

△ **Huszonegy.** Színek vagyok. Nem tudom megkülönböztetni a négy főszt; csak névleg ismerem, hogy: zöld, piros, tök, makk. Ismerőseim ugyan azt mondják, hogy ez nem természeti fogyatkozás, hanem nevelési hiba. Sohasem éreztem elhanyagolt neveltetésem hátrányát, mint a napokban. Valami kártyahistória van leírva az ujságokban. Bizonyosan roppantul érdekes lehet, különben nem irnának róla hasábszámra. És irigy szemekkel néztem, hogy a közönség milyen lázas mohósággal olvassa ezt a hirt. Az egész ország érdeklődését felkeltötte az a tök alsó, a melyet valaki zöld nyolczasra vett és azután beütött a vörös tizes. Nem tudom elgondolni, melyik itt a főmomentum: az alsó, a nyolczas, vagy a tizes. Vagy a színek változása okozza ezt az országos lázt? A zöldre nem szabad vörösnek következnie? Avagy a tök alsó okozza az egészet? Nem, nem maradhatok ebben a bizonytalanságban. Félre a szégyennel. Öregségemre elmegyek a színiskolába. Sajnálattal tapasztaltam, hogy a kártyajátékot nem tanítják az egyetemen. Azt mondják, ezt az előképzettséget már hazulról kell hozni az embernek. A szabad liceum se nyitott a kártyaismeretekre tanfolyamot. Eljártam hát szorgalmasan a klubokba, kaszinókba. Nem halok meg addig, míg a huszonegyes misztériumát meg nem ismerem. De akármerre megyek, egy kaszinóban sem tudnak utba igazítani, mi hát az a huszonegyes. Az egyik helyen azt mondják: Most ezer esztendeje, mikor bejöttünk az új hazába, a huszonegyest a régi lomokkal Ázsiában hagytuk! Hát akkor Zichy Jenő tud róla bizonyosan. De Zichy Jenő se adhatott felvilágosítást. Csak éppen ezt nem találta meg az ő maradványokból. Sorra szedtem a kávéházakat: Mondják meg nekem, hol játszanak huszonegyest? Sehol semmi utbagazítás. Már kezdtem ismert alakká válni. A gyerekek csapatosan kísérték az utcán. A kávéházalásból kimerülve vánszorgtam hazafelé. Egyszerre csak titkos csoportot pillantok meg. A komfortáblis állomáson négy kocsis állja körül a nagy ládát. Egy szál faggyugyertya mellett összedugják a fejüket bizonyosan valami titkos terveket főznek. Oda lépek bátran: Mit csinálnak maguk itt? — Huszonegyezünk kérem alássan. A nyakukba borultam. Végre! Van még egy hely az országos kaszinón kívül, ahol huszonegyest játszanak. Most már nyugodtan meghalhatok.

* * *

△ **Ujabb botrány** is készül az eddigiek tetejébe. A Pulszky Károly ügyében folytatott vizsgálat eddigelé ötvenezer forint helyett csak hatezer forint hiányt konstataált. Pulszky Károly, mióta vissza tért, egyre adogatja elő az országos képtár különböző zugaiból, az eltűntnek mondott képeket. A jövő héten már ez a hatezer forint is fődözetet talál s Pulszky Károlyról kívül teljes ártatlansága. Micsoda lelketlenség volt tehát a kormánytól, hogy ártatlan embert halálra üldöz? Hogy emelhetette Wlassics könyelműen a sikkasztás vádját, mielőtt alaposágáról meggyőződött volna? Emögött sötét botrány lappang, mely miatt Pulszky Károlyt minden áron láb alól el kellett tenni. A részleteket Polonyi szorongatja a markában s csak annyi szivárgott ki, hogy ebben a csunya dologban is asszony szerepel. A kormányt rágalmazás miatt vád alá fogják helyezni.

Szinházi krónika.

Herbertek a szinpadon.

— márczius 13.

Hetek, hónapok óta egymást éri, mint kaláberban a kontrát a rekontra, a hir s a czáfolat: Blaha Sárika szinpadra készül — Blaha Sárika nem készül a szinpadra. Az emberek kérdezősködtek, érdeklődtek: tény, hogy Blaha Sárika a Dévai Janka énekiskolájába jár, de ha ő mondja, hogy csak passzióból tanul énekelni, akkor abban nem lehet kételkedni. Bizonyos szenzációvá vált már ez a hirkerítés, mely előtt, mint Cerberus az Orfeus dala előtt, meglapult a fontolgtató ész. Senki nem kérdezte: ugyan miért ne lépne föl Blaha Sárika? Vagy ami sokkal természetesebb kérdés: miért lépne föl? Mennyiben tehetségtelebb más fiatal hölgyeknél, hogy ne legyen színésznő, ha sorsa úgy akarja, s mennyiben tarthat az ő ismeretlen tehetsége számot nagyobb figyelemre, várakozásra, mint a Gregorics Szerénáé, aki jövőre fog belépni a Solymossi színésziskolájába?

De ne legyünk vad demokraták. Blaha Sárika a Blaha Lujza lánya, érthető a kíváncsiság, vajjon mit örökölt a leány az anyától? A feleletet meg fogja kapni holnap néhány hozzáértő ujságíró, aki Debreczenbe rándult az anya és leány együttes föllépésére. Tehát mégis a hirnek volt igaza s nem a czáfolatnak! De e néhány ujságíróon kívül élő ember Budapesten nem fog megtudni semmit arról, hogy igazán nem messze esik-e az alma a fájától. Mert Blaha Sáríkaról a vasárnapi számok az ujságírói tolvajnyelven fognak megemlékezni, melyet nem czéhbeliek meg nem értenek, sőt a legtöbb czéhbeli sem. A fiatal, szép hölgyről, akit sokan ismernek a népszínház páholyából — mindenki érzi — csak szépet, jót lehet mondani s mivel Debreczenben okvetetlenül taps és virág lesz, tehát nagy diadalt kell konstataálni. Így lesz, ha a kisasszony megérdemelt sikert arat, de így lesz, ha kevesebbet tud egy kóristanőnél. Akár tud, akár nem, akár van tehetsége, akár nincs, Blaha Sárika, mikor Debreczenben első kísérletét abszolválja, az elsők között elsőnek foglal helyet, vidéki direktorok hétszáz forintos szerződést kínálnak neki s Evva Lajos is legalább kétszáz forint erejéig embereli meg magát, azért, mert Blaha Sárika a Blaha Lujza lánya.

Ismétlem, nem a sansculotte kaján igazságérzet fészkelődik bennem. A Blaha Lujza lánya számot tarthat egész Magyarország dédelgető szeretetére s örökös, fejlődési évjáradékra az édesanyja révén. Csak éppen az édesanyja babérait nem, ha nem tudja a maga erejéből megszerezni őket. Ha van tehetsége, akkor a fényes nevet nyügnek érzi majd, mely nem engedi a tulajdon értékének elismeréséhez jutni, ha nincs, akkor — mért ne mondanám, ugy sincs abban semmi rossz — egy ajánlólevél alapján tartózkodik ott, ahol az ajánlólevél nélkül nem volna jussa megjelenie.

Azért teszem szóvá ezt a dolgot éppen a Blaha Sárika eseténél, mert az ő experimentuma legkevésbé sérti

azokat a fontos érdekeket, melyeket a színészi herbertizmustól féltek. Elvégre is Blaha Sárika nem kér senkitől semmit s ha valamelyik direktor szerződte, számitásból teszi, spekulálván a fiatal hölgy varázsos nevére. De sokkal érzékenyebben bánatán egyik-másik művésznőnk vagy művésziunket, ha az ő esetük ötletéből fejteném ki aggodalmaimat. Ezek pedig elég súlyosak. A nemzeti színház névleg a kiválasztottak gyűlőhelye, oda a magyar színészet legjava törekszik s a nemzeti színházi tagság sok évi bolyongás, küzködés, tanulás és tökéletesedés jutalma volna. Mégis csak különös, hogy ebbe a színházba is bele lehet születni, vagy bele lehet házasodni. Megengedi a vezetőség és belenyugszik a közvélemény. Ha egy jeles művésziünknek leánya van, aki szini pályára készül, mindenki természetesnek találja, hogy ezt a nemzeti színház szerződtesse. Ennyi figyelmet megérdemel az érdemes apa. Ha egy jeles színésziünk elvesz egy vidéki rossz színésznőt, megint csak természetes, hogy az odavaló művész kedvéért szerződtessek az oda nem való művésznőt. S adott esetben ugyan melyik barbár kritikus volna olyan kannibálishan kegyetlen, hogy a szerető párt el akarná választani egymástól? De még a budapesti újságíróknak is a filantropia nevében segítünk »behozni« a nejét, nehogy vidéken legyen kénytelen szalmaözvegykedni. Ez mind szép, ez mind tiszteletre méltó, de ugyan mi lesz ilyenformán a nemzeti színházból?

A sucerescentiáról nem a tehetségek természetes fejlődése gondoskodik, hanem a filantróp pártfogás. Nem szólok arról, hogy ilyenformán a mi első színházunk szertett már egy tekintélyes hányad nem odavaló tagra, akiket foglalkoztatni kell s akik siralmasan leszállítják egy-egy előadás nivóját. Ugy ahogy elérnek és elvesznek a hivatottak mellett, akik szilárd oszlopai a repertoírnak. De mi lesz, ha ezek az oszlopok kidőlnek? Idővel azon vesszük magunkat észre, hogy a színlapon csupa fényes, régi név szerepel, a színpadon pedig csupa avatatlan kezdetlegesség. A geniális szülők kidőlnek s megmaradnak a Herbertek. A kapun pedig döng a kiszorult tehetség ökle — hiába, mert kiszorította a művészi érdek méltánylata. S végre a közönség is gondolkodóba esik és kérdi: nem lehet a művészi érdekemet másként jutalmazni, mint az én bosszantásom árán? Én művészetet akarok látni és nem filantrópiát gyakorolni. A színház a művészet temploma, nem pedig fiatal emberek nyugdíjintézete. Jutalmazzák az apákat máskép, de ne a gyermekeikben, hiszen az isten is csak az apák vétkeit bünteti, nem pedig erényeiket jutalmazza negyediziglen!

Fölteszem azonban a jobbik esetet, hogy a művész gyermeke örökölte apja, anyja tehetségét. Ugyan mivé fejlődhetik ez a tehetség ebben az üvegházban, ahol java korában parlagon hevertetik s a dolog természeténél fogva beléoltják a lustaságot, vagy a keserűséget. Azoknak az érdemes régi művészeknek rögs pályájukon volt egy hatalmas segítők: a magukra maradtság. Nem egyengette senki az utjukat, úgy törtek előre, szenvedve a küzdelemben s megerősödvén benne. Szép, megkapó a Blaha Lujza óhajta, hogy leánya ott kezdje szini pályá-

ját, ahol ő kezdte. Szép, de lehetetlen. Mert csak a hely ugyanaz, ám azokra a deszkákra, mely felé most virágos szőnyeget teritenek a Sárika tipegő lába elé, Blaha Lujzának tüskével volt bevetve az útja s bőven serkedt minden lépése után a vér. Az első tapsokat ő *utólag* kapta, miután a lelkekbe lopódzott isten kegyelméből való művészete, nem pedig előzőleg, mikor még senkisé tudja, nem volna-e kedve pisszegni? Ott kezdeni a pályát, ahol a szülő kezdte, csak úgy lehet, ha lemond a névről s elmerül az ismeretlenségbe, hogy kiemelkedjék belőle.

Blaha Sárikatól nem kívánom ezt. Puha bölcsőben ringott, mindig szőnyeges volt a pallója és fehér a kenyere. Mosolyogjon ezentul is, mindenkoron reá a szerencse, ahogy édes anyjára nem mosolygott. Ez az anya megérdemli, hogy a leánya utjából ki legyen irtva minden tüske. Nem tudok szomorúság nélkül gondolni reá, hogy ez az asszony, akit a fatalisták konok egykedvűségével örökifjunak tartottam, most maga olvassa magára a kegyetlen ítéletet: vénülsz. S örülök, hogy nem látom együtt játszani az anyát a leányával, aki az ő tapasztalatlan üdeségével ott ezerek jelenlétében bizonyoságot tesz az édes anyja kegyetlen ítélete mellett: csakugyan, Blaha Sárika fiatalabb, mint Blaha Lujza. Soha se hittem volna magamtól. S midőn az anya kézen fogva a leányát, együtt hajlong vele a tomboló nézőtér felé, kívánom, hogy sikerüljön az első *lépés*, ha már röpülni nem taníthatja.

Simplex.

A bibliás ember. Ez a sajtóságos foglalkozású ur most nagyon népszerű Budapesten, meghozta Nopcsának s különösen Káldynak a rég nélkülözött sikert s *Broulik*-nak a nem várt dicsőséget, hogy a játékát dicsérik. Valóban Broulik úr soha oly természetes, oly egyszerű és reális nem volt, mint mikor leberetválta a szakállát s a Lohengrin ezüst pikkelyei helyett hosszú, rongyos redingotot öltött. Szívesen ismerjük el róla, hogy az öreg bibliást kitűnően adta, mégis, az igazság kedvéért meg kell jegyeznem, hogy az e fajta öreg Mátyásokot akárki jól adja s így Broulik urtól sem várhattuk az ellenkezőt. De hát nem Broulik urról akarok szólni, hanem a *bibliás* emberről. A napi újságokból méltóztatnak már ismerni a kriminális szöveget, a Raupach és Birchpfeiffer iskolájából, melynek a legedzettebb könyzacskók sem tudnak ellentállani, annyira szomorú és morális. Méltóztatnak tudni azt is, hogy az opera e szövegnek köszönheti nagy sikerét s hogy a zenéjének kevés a tartalma, azt is kölcsön kérte Wagnertől, az olaszoktól s a stájer népdaltól. Azt hiszem, sajnálatraméltó az ember, akit kitűnő memoriával vert meg a sors s aki bármit hall, az mind emlékezteti erre is, arra is. Tán a nagy Wagner nem emlékezteti őket senkire? A Kienzl muzsikája — kurta memoria mellett — gyönyörű, mesteri hangulatain, értelmes interpretációin souverainul uralkodik az izlés. Állítólag az operettel is megpumpolta. Valóban, a második felvonás muzsikája eleven, melódikus és tarka, mint egy Millöcker-féle operette. S kenetes naivságában megragadó a harmadik felvonás zsolttáros gyermekkara. Ezek tartító epizódok, de egy modern ember raffinált furfangjával kieszelve, ők voltaképen hordozói az egész opera zenei és szcenikai sikerének, a bibliás ember kriminálisan romantikus históriája színt és életet kap azáltal, hogy az eleven, reális népélet keretében helyezkedik. Ezzel közelíti meg az olaszok verismusát s kapja meg a modern hallgatót. Ez a furcsa nevű komponista szabad óráiban prókátor, még pedig osztrák prókátor. Nem tudom,

mi elemei voltak a darab bécsi sikerének, de azt hiszem, ugyanolyan hatott, mint hatott annak idején reánk a *falu rossza*. A *bibliás ember* osztrák népszínmű és mint ilyen, megvalósítja azt, aminek minálunk egyre csak a jelszavát halljuk. Káldy jól tette, hogy az *Evangelimant* színre hozta, de tanulja is meg belőle, hogy — természetesen magyarra fordítva — milyen is voltaképen az a nemzeti opera, melynek ürügye alatt csak silányságok teremnek.

IRODALOM.

Shakespeare-e vagy dárda-rázó? Németországban mind nagyobb hullámokat vet két föltevés: hogy a Shakespeare munkáit nem a színész Shakespeare írta, s hogy e műveket a nagy filozófus Bacon szerzette. Shakespeare ellen sok adat szól, mindenekelőtt egy az, hogy egy adat sem szól mellette, s hogy közte s a neki tulajdonított munkák között semmiféle összefüggés nem ismeretes. Ellene szól az írása is: ez a nehézkezü ember lehetetlen, hogy össze tudott volna írni vagy husz kötetet. Ellene szól a shakespearai munkák szerzőjének egypár érthető anakronizmuson túl föltűnő nagy műveltsége; egy kóbor színész hogy lehetett birtokában a kora egész műveltségének, sőt ezen felül még annak a természettudományi felfogásnak is, melynek a megalapítása épp a Bacon elévülhetetlen érdeme és dicsősége. Viszont egyre több jelet látnak, mely a Bacon szerzősége mellett tanuskodik. Hogy letagadta a költői műveit, az nem szól ellene, — a mi Balassa Bálintunk nem tagadta-e le az ő bűbájos szép virágénekeit? Az sem áll, hogy Bacon nem lehetett ilyen sokoldalú, minden téren ilyen lángelme, s fizikai lehetőség is lett volna a Bacon s a Shakespeare munkáit mind megírnia. Hát Goethe nem volt-e tudományos és művészi genie, s a levelezésével együtt nem irt-e össze annyit, hogy egy közönséges ember, ha nyolczvan esztendeig sztenografál, alig tudja e rengeteg masszát lemásolni? Aztán meg az sem bizonyos, hogy az összes Shakespeare-drámákat egy ember írta, sőt olyiknak a feltűnően alacsony színvonala azt bizonyítja, hogy nem. Mindezeknél nyomósabb az a legújabb fölfedezés, melynek már régebben vettük hírént Németországból, s e héten bővült új támasztékokkal. Valami Pott-né asszony a Shakespeare-drámák első kiadásában egyes helyek alatt teljesen érthetetlen, s oda nem való páros T. T. betűt fedezett fel. E betűk kapcsán Preyer professzor azt sejtette, hogy ama passzusokban valami rejtett vonatkozás lappang. Ismert egy titkos írást, melynek ez a páros T. T. az alapja. Ez írás a rózsafüzérek titkos szektájának volt a titka, s tény, hogy Bacon is tagja volt e felekezetnek. Ezek a T. T.-k arra való, hogy velük az odatartozó szöveg minden t betűjét egyenes vonallal kössék össze s a vonalak útjába eső betűket, melyeknek száma mindig 163, egy bizonyos rendszer szerint rakják össze, melynek a kulcsa egy furcsa latin szó: *honorificabili tudinitatibus*. A mód, amivel e kulcsot beillesztik, elég bonyodalmas, de tény, hogy e mód dal Preyer professzor a Shakespeare-drámák 1623-iki folio kiadásának *Az olvasóhoz* című bevezető költeményében e mondatra bukkant: Nem Shakespeare, ez álarcz, írta ezt a könyvet, hanem én, Bacon Ferencz. E fölfedezés arra birt egy *Werckmeister* nevű urat, hogy ugyane kulccsal próbáljon szerencsét a Shakespearenek tulajdonított *szonettek* is. Azoknak is az 1609-iki kiadása facsimilején egy ajánlás alatt megtalálta a rejtelmes T. T. betűket, sőt talált egyebet is: a Shakespeare nevét két szóba *Shake-speare*-nek írva (dárda-rázó), a mi nyilván írói álnévre mutat. A szöveg t betűit összehuzgálván a páros T. T.-kel, csakugyan körülbelül 183 betűt kapott, melyekbe bele illesztvén a kulcsot, megtalálta a vallomást: Nem W. H. (William Herbert), nem T. T. (Thomas Torpe), hanem én eszeltem ki a következőket Fr. B. (Francis Bacon.) — Ha a németek így folytatják, úgy lehet, az északi sark fölfedezésén kívül még egy korszakos fölfedezés vár a világra. A kit a

dolog részletei érdekelnek, megolvashatja a berlini *Zukunft* című ujság 1895. szeptember 28., 1896. márczius 7-iki számaiban.

Dráma és színpad. Esztetikai tanulmányok gyűjteménye ez a könyv, melylyel egy fiatal esztetikus, *Hevesi Sándor*, szerzi meg auktoritása alapját. Nehány sorban felmagasztalta már körülbelül minden ujság s a röptiben oda vetett dicséretnek ebben az esetben nem érdemetlent érték, bár, — ennyire komolyan kell azt a fiatal tudóst venni — ezzel a könyvével nem érdemelte meg. A drámához a német, spekulatív módszerrel szól, neki megy Arisztotelesnek, Vischernek és Gyulai Pálnak s az ő önkényes teóriájuk helyébe oda állítja a maga önkényes teóriáját, melyet époly könnyű megdönteni, mint a többieket, csak egy kis unalom kell hozzá s egy kis fontoskodás. Ezt még megbocsátanánk neki, de ezt az ő új teóriáját ráhuzza Bánkbánra s néhány más tragédiára s ha illik a spanyol csizma, akkor a dráma jó, ha nem illik, akkor rossz. Így bírál Gyulai Pál is s épen Hevesi Sándor szerint rossz ez a bírálat, ha rossz a teoria. Már pedig esztetikában rossz minden teoria Aristoteles-től Hevesi Sándorig. Bizza fiatal tudósunk ezt a meddő műfaj-filozófiát a németekre s érvényesítse tudását, finom izlését és éles szemét az eleven jelenségeken, mert magukban s épen csak milieujükkel való összefüggésükben lehet igazságosan méltatni a drámákat. Se Shakespeare, se Gerő Károly nem törődött Arisztoteleszszel. Minek törődik velők Hevesi Sándor?

Félszüzek. Marcel Prevost híres regénye, a *Demi-Vierges* most jelent meg magyarul Rózsa Géza fordításában, mely épen elég jó arra, hogy aki kíváncsi e regényre s francziául nem ért, megtudja belőle, mik azok a *Demi-Vierges*-k. Semmi esetre sem félszüzek, a minek Rózsa fordítja, még kevésbé századvégi léányok, a minek a nemzeti színház fordíttatja. A könyv ára 3 korona.

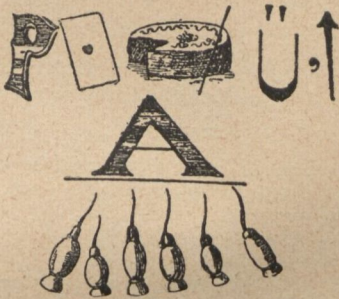
KÖZGAZDASÁG.

A magyar ipar- és kereskedelmi bank részvénytársaság e héten tette közzé 1895. évi mérlegét, melynek számadatait a következőkben ismertetjük: *Nyereség és vesztesék számla*. Teher. Költségek: tiszta fizetések és lakberek, felügyelő-bizottsági díjak, adó, házbér, nyomtatványok, postabér, táviratok, utazási és egyéb költségek 383.208 frt 79 kr, kétes követelések leírása 6.447 frt 24 kr, felszerelések leírása 3.110 frt 60 kr, tiszta nyeresemény 688.439 frt 10 kr, mult évi áthozat 68.014 frt 72 kr, összesen 1.149.220 frt 45 kr. Jövedelem: Nyereség áthozat 1894. évről 68.014 frt 72 kr. Kamatok: értékpapírok után 200.113 frt 58 kr, leszámított váltók után 283.347 frt 76 kr, értékpapír előlegek és egyéb üzleteknél a fizetett kamatok levonása után 182.234 frt 56 kr. Nyereség külföldi váltók-, értékpapírok és konzorcialis üzleteknél 265.765 frt 65 kr, házbérjövdelem 19.684 frt 15 kr, jutalékok 130.000 frt 03 kr, összesen 1.149.220 frt 45 kr.

A hazai bank e héten tette közzé az 1894. évi május 1-től 1895. évi december 31-ig terjedő időre szóló zárszámadását, amely a következő adatokat tartalmazza: *Mérlegszámla*. Vagyon: Pénztárkészlet 368.002 frt 56 kr. Váltótárca leszámított és külföldi váltók 5.540.799 frt 47 kr. Kölcsönök értékpapírokra és report 5.693.871 frt 20 kr. Értékpapír-tárca 437.554 frt 75 kr. Befizetések vállalatokba és szindikátusokba 1.128.240 frt 7 kr. Adások 10.514.432 frt 67 kr. Váltóüzlet 661.776 frt 33 kr. Leltári berendezés 41.703 frt 64 kr. Alapítási és helyiség átalakítási költségek 101.755 frt 88 kr. Összesen 24.488.136 frt 57 kr. Teher: Részvénytőke 5.000.000 frt. Részvény felpénz 310.000 frt. Forgalomban levő saját elfogadványaink 157.500 frt. Hitelezők 17.577.608 frt 77 kr. Átmeneti tételek 739.564 frt 44 kr. Nyereség-egyenleg 703.463

frt 36 kr. Összesen 24,488.136 frt 57 kr. *Nyeresség- és veszteség-számla.* Tartozik: Ügyvezető igazgatóság, tisztviselők és szolgák fizetése 93,054 frt 95 kr. Költségek, helyiségbér, irodaszerek, nyomtatványok, posta és egyéb költségek 87,467 frt 34 kr. Jövedelmi adó és adótartalék 120.772 frt. Leírandó követelések 8656 frt 24 kr. Nyeresség egyenleg 703.363 frt 36 kr. Összesen 1,013.413 frt 89 kr. Követel: Kamatjövdelem 640.143 frt 47 kr. Jutalékok 193.056 frt 88 kr. Nyereség idegen értékekben 20.829 frt 44 kr. Nyereség értékpapíron 27.332 frt 50 kr. Szindikátusi jövedelmek 102.961 frt 63 kr. Nyereség a váltóüzletből a befektetett tőke kamatai és az üzleti költségek levonása után 29.099 frt 97 kr. Összesen 1,013.413 frt 89 kr.

KÉPTALÁNY.

HETI POSTA.

A Plebiscitum dolgában arra kérjük tisztelt olvasóinkat, hogy szavazataikat legkésőbbben e hó 22-éig ziveskedjenek megküldeni, mivel az eredményt már a márczius 29-iki számunkban közölni fogjuk. A szavazatok tömegesen érkeztek, úgy hogy rendezésökre alig van már érkezése a jury-nak.

Halifax. Ugyan, ugyan, önnek nem szabad ránk megaprehendálnia, ha nem kap is választ s aforismáit nem használjuk is fel. L-nak keményen megmostuk a fejét de ő amellett marad, hogy *közzül* és *közzé* éppugy jó, mint *közzül* és *közé*. Mit csináljunk? Elvégre nem vághatjuk le a z-jét, ha ragaszkodik hozzá. És elvégre határozott előny, ha ezt a rejtőzködő urat biztosan megismeri a z-jéről. Utóiratá értelmében intézkedtünk. A princípális elutazott és köszönti.

Budapest. F. Gusztáv. Mult számunkban megtalálja nagyjában a feleletet. Riporter=Heltai Jenő.

Gyöngyös. Kaszinó. Keresztünk, kutattunk, de valamire való lapban nem akadtunk erre a chiffre re. Nem lehetetlen azonban, hogy egyik másik napilapban, valami jelentéktelenség alatt láthatták. Különbent a kutatást folytatjuk.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

Főmunkatárs: KÓBOR TAMÁS.

Nyersselyem básztruhákra való kelmét 8 frt 65 krtól 42 frt 75 krig egy teljes öltönyre — Tussors- és Shantungs-Pongees, valamint fekete, fehér és színes Henneberg-selyem 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint, sima, csikos, kecskázott, mintázott, damaszt stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 szín és mintázatban stb.) a megrendelt áru postabér és vámmentesen a házhoz szállítva és mintákat küld postafordultával: Henneberg G. (cs. k. udv. szállító) selyemgyára Zürichben. Svájcba czimzett levelekre 10 kros, levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek.

Köhögés, rekedtség és elnyálgadosásnál a torok és légzési szervek minden zavarainál ajánlatosak Egger kitünő hatású mell-pasztilái. Kaphatók 25 és 50 kros dobozokban minden gyógyszer-tárban és nevezetesebb gyógyszerüzletben. Fő- és szétküldési raktár Egger A. fia Nádorgyógyaszterára Budapesten, váci-körút 17.

Összes gazdasági gépek GŐZCSÉPLŐK.

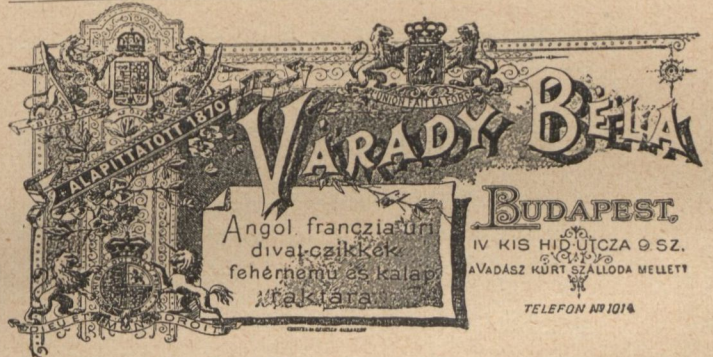
Szigoruan a magyar gazdasági viszonyokhoz alkalmazott saját gyártmányok.

Az összes gazdasági gépeket tartalmazó árjegyzékkel, szakbavágó felvilágosítással és tanácsccsal, árak és feltételek közlésével szívesen és díjmentesen szolgál az

ELSŐ MAGYAR

Gazdasági Gépgyár Részvénytárs.

Gyártelep: Budapest, Külső váci-ut 7.

KÉSZIT FÉRFIRUHÁKAT MÉRTÉK SZERINT.

ERDELYI, csász. és kir. udvari fényképész műterme

— V., Erzsébet-tér 18. —

Az ezredéves országos kiállítás alkalmára elvállal helyben és vidéken

fénykép-felvételeket

a legnagyobb méterekik egyes gyári- és ipartelepekről, ipari műtárgyokról, gazdaságokról, intéreurekről stb.

Molnár és Trill ujszerkezetű körképe

Dante Divina Commediája:

a POKOL. Az emberi fantázia legnagyobb alkotása a Dante Pokla. Molnár és Trill színházi festők, megfestették körkép alakjában. Egy ilyen fantasztikus mű, a maga óriás nagyszerűségében csakis a színházi festészet optikai mesterfogásaival volt előállítható. A néző megteszi ugyanazt a fenségesen borzalmas utat a sziklameredékeken égő mezőkön, várfalakon, jégtengeren át, mint amit Dante tett meg Virgil társaságában. Körülbelül háromszáz-ezer élethű alak, az álomvilágból való tájak fogadják a nézőt, akit a színházi festészet e nagy remeke egyik ámulatból a másikba ejt, — mert mindenütt a kézzel fogható valóság hatásain megy keresztül.

A világ legnagyobb körképe, a látványosságok látványossága ez. A maga nemében páratlanul áll az egész föld kerekén, mert mint új találmány is egyedül áll az eddig ismert látványosságok sorában, s technikájánál fogva az egész festőművészetben korszakalkotó lesz.

A nagy munkán Molnár és Trill s jeles festők egész tábora dolgozik immár négy esztendő óta. A körkép épületét Márkus Géza műépítész tervezte. Maga a festmény az 1900-iki párisi világiállításra készült. Büszkesége lesz mindenkoron a magyar festőművészetnek.

Itt a városligeti fasor végén a kiállítás mellett egy külön e célra készült vaspalotában lesz elhelyezve, s május elején nyílik meg.

Felejtő árúak iránti körképe.
A magyarok bejövetele
Látható az Andrássy-ut végén a Városligetben.
reggel 9-től este 8-ig; az időjárásról írásból.

A városligetbe menő villamos kocsik végállomása.

GRÓF KEGLEVICH ISTVÁN-FÉLE COGNAC

MINDENÜTT KAPHATÓ.

A magyar keramiai gyár részv.-társaság. BUDAPESTEN

ajánlja Rost Ottó mérnök és a keramit feltalálójának személyes vezetésével mellett gyártott, általánosan kitűnőnek elismert és ugy kocsit, mint járdát és udvar burkolási czélokra felette alkalmas

keramitköveit és keramitlapjait.

Kívánatra a keramit burkolásával járó munkálatok is elvállaltatnak. Részletes árjegyzékkel és költségvetéssel szívesen szolgál

Az igazgatóság.

IRODA: VI., Andrássy-ut 30. szám. } Telefonszám 931.
 GYÁR: X., Kőbánya, Maglódi-ut. } 45-54.

UNION-BANK.

Az Union-Bank részvényeseinek

huszonhatodik rendes közgyűlését

kedden 1896. márcz. hó 31-én délelőtt 11 órakor a Bank helyiségében I., Renggasse 1., tartják meg.

Napirend:

1. Az igazgató-tanács jelentése és az 1895. évi mérleg bemutatása. 2. A felügyelő-bizottság jelentése és az e fölött való határozathozatal. 3. A tiszta nyereség hovávaló fordítása. 4. Választások az igazgató-tanácsban. 5. A felügyelő-bizottság megválasztása az 1896. évre.

Az olyan részvényesek, kiknek szavazati joguk van és a közgyűlésben részt akarnak venni, deponálják részvényeiket az alapszabályok 27. §-a* értelmében legkésőbb márcz. hó 23-ig és pedig: **Bécsben:** Az Union-Bank felszámoló osztályánál. **Triesztben:** Az Union-Bank fiókjánál. **Berlinben:** A Berliner Handelsgesellschaft-nál, Mendelssohn et Co. uraknál és Robert Warschauer et Co. uraknál. **Majna m. Frankfurtban:** A Deutsche Effekten u Wechselbanknál.

A részvényeket számtani sorrendben készült és a letevő által aláírt bécsi letevő helyek számára két, Bécsen kívül eső helyek számára három példányban kiállított konzignációkkal teszik le. A konzignáció egy példányát, az átvétel elismerésével együtt, a részvényes kapja meg, a közgyűlés után a részvény a konzignáció visszaküldésével kikapható. A választási jogát a részvényes személyesen vagy az általa meghatalmazott szintén választási joggal rendelkező részv. által gyakorolhatja. (Az alapszabályok 28. §-a.)

Wien, 1896. márcz. 10.

Union-Bank.

* Az alapszabályok 27. §-a így hangzik: 20 részvény birtokosának a közgyűlésben egy szavazati joga van. A szavazati jog érvényesítése megköveteli, hogy a részvények legkésőbb 8 nappal az alapszabályok értelmében összehívott közgyűlés megtartása előtt a társulat pénztárába vagy az igazgató-tanács által meghatározott más helyen egybegyűljenek.

(Utánnomást nem dijazuk)

Budapest, 1896. Nyomatott az »Athenaeum« irodalmi és nyomdai r. társ. betűivel.

Meghívás

a Magyar ipar- és kereskedelmi bank részvénytársaság

részvényeseinek 1896. évi márcz. hó 21-én délelőtt 10¹/₂ órakor Budapesten, az intézet saját helyiségében (V., Nádor-utca 4. sz. alatt) tartandó

V-ik rendes közgyűlésére.

NAPIREND:

1. Az 1895. évi mérleg és igazgatósági jelentés előterjesztése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése.
3. A tiszta nyereség mikénti felosztása iránti határozat.
4. Az igazgatóságnak és felügyelő-bizottságnak adandó felmentvény iránti határozat.
5. Határozathozatal az üresedésben levő igazgató-tanácsosi állások esetleges betöltése iránt.
6. A felügyelő-bizottság tagjai számának meghatározása, ezen tagok megválasztása és javadalmazásuk megállapítása

Azon t. részvényesek, akik a közgyűlésen személyesen vagy meghatalmazott által résztvenni kívánnak, fölkértem, hogy részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt

Budapesten: a társaság pénztáránál, vagy

Bécsben: a »Wiener Bank-Verein«-nál

ugyanott díjmentesen rendelkezésükre bocsátott konzignációk kíséretében, legkésőbb 8 nappal a közgyűlés megtartására fent kitézött határidő előtt, tehát bezárólag márcz. hó 13-áig letenni szíveskedjenek.

A letett részvényekről elismervény és a közgyűlésen való részvételre szóló igazolási-jegy állítatik ki.

Minden 25 darab letett részvény egy-egy szavazatra jogosít.

Ha valamely részvényes más szavazatképes részvényes által kívánja magát képviseltetni, úgy az erre vonatkozó meghatalmazást az igazolási jegy hátsó lapján kitölteni és aláírni tartozik.

Senki sem bírhat 100 szavazatnál többet, sem saját nevében, sem meghatalmazás útján.

A felügyelő-bizottság által megvizsgált évi mérleg, a közgyűlés elé terjesztendő jelentéssel együtt, a közgyűlést 8 nappal megelőzőleg a társaság irodájában közzététeik.

Az igazgatóság.

Hirdetmény.

A SCHLICK-féle vasöntőde és gépgyár részv.-társ.

részvényesei a Budapesten, 1896. évi márcz. hó 25-én d. e. 11 órakor a Magyar országos központi takarékpénztár üléstermében (IV., Deák Fer. uca-utca 7. szám) megtartandó

XXVII-ik rendes közgyűléshez

ezennel meghivatnak.

TÁRGYSOROZAT:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A zárszámadás előterjesztése a felügyelő-bizottság jelentésével.
3. A mérleg megállapítása, határozathozatal a tiszta nyereség felosztása és kifizetése tárgyában, a felmentvény az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak.
4. Egy igazgatósági tagnak megválasztása.

Azon részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni óhajtanak, részvényeiket, a le nem járt szelvényekkel együtt, a Magyar országos központi takarékpénztárnál (IV., Deák-utca 7. sz. a.) a társ. alapsz. 15. szakasza értelmében legkésőbb bezárólag 1896. évi márcz. hó 21. napjáig letéteményezni tartoznak. Az alapszabály ugyanazon szakasza értelmében megkivántatik, hogy a részvény legalább 60 nappal előbb iratott a letevő saját nevére.

Az igazgatóság jelentése a közgyűlést megelőző napon a Magyar országos központi takarékpénztárnál átvehető.

Az igazgatóság.